

**Zapotrzebowanie na
kwalifikacje w wybranych
obszarach kształcenia
zawodowego – obszar
administracyjno-usługowy,
branża fryzjersko-
kosmetyczna**

Kraków 2018

Autorzy opracowania:

Grupa BST Sp. z o. o.

hab. prof. UO Robert Geisler – ekspert wiodący

Iwona Kłóska – ekspert obszaru administracyjno-usługowego

dr Katarzyna Tkocz-Wolny

Zdzisław Wolny

Andrzej Kempa

Wojciech Szymala

Aneta Kasprzyk

Ewa Lutogniewska

Justyna Stańczyk

Wydawca:

Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego

Departament Polityki Regionalnej

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego

ul. Wielicka 72B, 30-552 Kraków

tel. (+48) 12 29 90 900, fax (+48) 12 29 90 926

Opracowanie w wersji elektronicznej dostępne na stronie

www.obserwatorium.malopolska.pl

Skład publikacji:

xxx

Projekt okładki:

yyy

ISBN:

xxx-xx-xxxxx-xx-x

Egzemplarz bezpłatny

Przy publikowaniu danych z publikacji prosimy o podawanie źródła.

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020.

SPIS TREŚCI

Lista skrótów	4
Cel badania, metodologia i podstawowe pojęcia	5
Cel badania, problem badawczy oraz pytania badawcze	5
Metodologia realizacji badania	6
Branża fryzjersko-kosmetyczna	7
Definicja branży	7
Zawody	14
Bilans zawodów	22
Kompetencje zawodowe i kwalifikacje	23

Lista skrótów

A-U	Obszar administracyjno-usługowy
BHP	Bezpieczeństwo i higiena pracy
CATI	Wspomagany komputerowo wywiad telefoniczny
CKZ	Centra Kompetencji Zawodowych
E-E	Obszar elektryczno-elektroniczny
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IDI	Indywidualny wywiad pogłębiony
KZiS	Klasyfikacja zawodów i specjalności
M-S	Obszar medyczno-społeczny
ORE	Ośrodek Rozwoju Edukacji
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności
PUP	Powiatowy Urząd Pracy
SIO	System Informacji Oświatowej
T-G	Obszar turystyczno-gastronomiczny
UMWM	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
WUP	Wojewódzki Urząd Pracy
ZS	Zespół Szkół

Cel badania, metodologia i podstawowe pojęcia

Cel badania, problem badawczy oraz pytania badawcze

Celem badania była **identyfikacja oczekiwań pracodawców wobec absolwentów szkół zawodowych** w obszarach:

- administracyjno-usługowym,
- elektryczno-elektronicznym,
- turystyczno-gastronomicznym,
- medyczno-społecznym (kompetencje i kwalifikacje)

oraz określenie zapotrzebowania na pracowników w ujęciu zawodów w perspektywie kolejnych 5 lat. Niniejszy raport poświęcony został omówieniu wyników badania w ramach **obszaru administracyjno-usługowego**.

Tabela 1. Cele szczegółowe badania

CEL SZCZEGÓŁOWY
Zbadanie na jakie zawody z obszaru A-U, E-E, T-G i M-S jest największe zapotrzebowanie na rynku pracy, a także identyfikacja nowych zawodów, na które występuje bądź będzie występować zapotrzebowanie.
Określenie jakich kompetencji i kwalifikacji (w podziale na zawody) pracodawcy oczekują od pracowników (w oparciu o aktualnie zatrudnionych pracowników).
Identyfikacja kompetencji i kwalifikacji, które nie są oferowane przez szkolnictwo zawodowe (na poziomie poszczególnych zawodów), a które mogą zostać zaoferowane w innym środowisku (certyfikowane szkolenia, staże, praca na stanowisku pracy etc.).
Określenie obecnego stanu zapotrzebowania na pracowników poszczególnych zawodów i w perspektywie najbliższych 5 lat.
Zbadanie jak wygląda współpraca na linii przedstawiciele poszczególnych branż – szkoły zawodowe (określenie czynników sprzyjających współpracy i barier).
Opracowanie rekomendacji w zakresie przygotowania oferty programowej pod kątem efektów kształcenia korespondujących z popytem na kompetencje i kwalifikacje wśród pracodawców oraz możliwych działań przedstawicieli biznesu w zakresie współpracy ze szkołami zawodowymi.

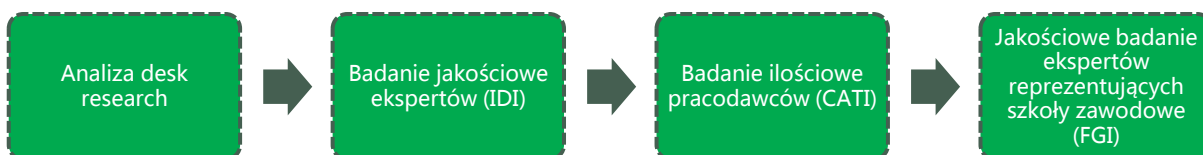
Źródło: Opracowanie własne

Metodologia realizacji badania

Niniejszy raport jest jednym z opracowań obszarowych przygotowanych w ramach projektu pt. „Zapotrzebowanie na kwalifikacje w wybranych obszarach kształcenia zawodowego”.

Badanie opierało się zarówno na technikach jakościowych, jak i ilościowych. Zostało ono zrealizowane w 4 częściach. Pierwszą częścią była **analiza desk research**, która miała na celu zdefiniowanie stosowanych pojęć, weryfikacja listy zawodów oraz przygotowanie listy kwalifikacji i kompetencji wymaganych od pracowników w poszczególnych zawodach. Drugim elementem badania było badanie jakościowe wśród ekspertów. **Indywidualne wywiady pogłębione przeprowadzone zostały z przedstawicielami stowarzyszeń branżowych, przedstawicielami zespołów branżowych (funkcjonujących przy CKZ), doradcami powiatowych urzędów pracy oraz z przedsiębiorcami**. Łącznie przeprowadzono 40 wywiadów. Celem badań jakościowych było dookreślenie definicji branży, rozpoznanie kontekstu funkcjonowania branży, zidentyfikowanie kluczowych podmiotów funkcjonujących w województwie, określenie zapotrzebowania na pracowników. Dodatkowo w trakcie wywiadów, weryfikacji poddano listy kwalifikacji i kompetencji dla każdego zawodu, które były podstawą do przeprowadzenia części trzeciej – **badania ilościowego wśród przedsiębiorców**. Badanie przeprowadzono na próbie 945 pracodawców, zatrudniających osoby wykształcone w analizowanych zawodach. Respondentami w wywiadach kwestionariuszowych były osoby odpowiedzialne za realizację zadań związanych z zarządzaniem zasobami ludzkimi w przedsiębiorstwach. Celem badania było pozyskanie danych ilościowych na temat aktualnego i prognozowanego zapotrzebowania rynku na pracowników (w podziale na zawody), a także najważniejszych kompetencji i kwalifikacji pracowników. Ostatnią częścią badania były **zogniskowane wywiady grupowe z ekspertami reprezentującymi szkoły zawodowe**. Osobami, które wzięły udział w badaniu byli m.in. opiekunowie praktycznej nauki zawodu, przedstawiciele szkół będących CKZ, osoby z uprawnieniami egzaminatora, osoby współpracujące ze szkołami za granicą, a także kierownicy warsztatów szkolnych. Przeprowadzono 2 wywiady grupowe – w Oświęcimiu (9 uczestników) oraz Krakowie (11 uczestników). Celem badań jakościowych było określenie zakresu zmian oraz sposobu nauczania w szkole w obszarach zdiagnozowanych luk kompetencyjnych (kompetencji oczekiwanych przez pracodawców, których nie posiadają absolwenci szkół zawodowych), a także określenie charakteru współpracy pomiędzy przedstawicielami poszczególnych branża szkołami zawodowymi.

Rysunek 1. Etapy realizacji badania

Źródło: Opracowanie własne

W obszarze administracyjno-usługowym wyróżniono 8 branży według klasyfikacji ORE: chemiczno-ceramiczno-szklarską, drzewno-meblarską, ekonomiczno-administracyjno-biurową, poligraficzno-fotograficzną, skórzaną-obuwniczą, transportowo-spedycyjno-logistyczną, włókienniczo-odzieżową oraz fryzjersko-kosmetyczną, której niniejszy raport jest poświęcony.

Branża fryzjersko-kosmetyczna

Definicja branży

Branża fryzjersko-kosmetyczna związana jest ze świadczeniem profesjonalnych usług fryzjerskich i kosmetycznych, a także produkcją, dystrybucją i promocją produktów kosmetycznych. Współcześnie podkreśla się znaczenie i rozwój omawianej branży na rodzimym rynku oraz jej wpływ na gospodarkę. Według danych z 2016 roku, szacuje się, że polski rynek kosmetyczny jest szósty w Europie pod względem wartości. W Polsce ulokowane są duże koncerny kosmetyczne tj. L'Oréal, Procter & Gamble, Unilever¹.

Specyfika branży fryzjersko-kosmetycznej w województwie małopolskim polega na tym, iż istnieje wiele mikro- i małych przedsiębiorstw. Te natomiast nie są objęte pełnymi statystykami prowadzonymi przez Główny Urząd Statystyczny. Szacuje się, że w Polsce w branży kosmetycznej funkcjonuje około 400 podmiotów gospodarczych². Według raportu branża kosmetyczna ma duże perspektywy rozwoju oraz możliwości ekspansji swoich produktów. Przewiduje się, że po nasyceniu rynków europejskich, polskie marki będą promować swoją ofertę na rynkach azjatyckich³.

W województwie małopolskim największa liczba podmiotów gospodarczych z branży fryzjersko-kosmetycznej zlokalizowana jest w mieście Kraków, co wynika o z występowania największej liczby ludności w regionie generującej zapotrzebowanie na świadczenie omawianych usług.

¹ Raport o stanie branży kosmetycznej w Polsce 2017. 15 lat rozwoju.

² Ibidem.

³ Raport Rynek kosmetyczny w Polsce. 2017. [w:] https://cosmetics.trade.gov.pl/pl/polski-sektor-kosmetyczny/259868,r_ynnek-kosmetyczny-w-polsce.html.pdf. [dostęp: 29.05.2018].

W tabeli 2 zaprezentowano szczegółowe informacje dotyczące sekcji, działów oraz grup PKD, w ramach których funkcjonują podmioty gospodarcze branży fryzjersko-kosmetycznej. Wyróżniono Sekcję S - Pozostała działalność usługowa, a w niej dział PKD 96 - Pozostała indywidualna działalność usługowa.

Tabela 2. Charakterystyka podmiotów działających w branży fryzjersko-kosmetycznej (sekcje, działy, grupy PKD)

SEKCJA PKD	DZIAŁ PKD	GRUPY PKD
Sekcja S - Pozostała działalność usługowa	96 - Pozostała indywidualna działalność usługowa	96.0 - Pozostała indywidualna działalność usługowa

Źródło: Opracowanie własne

Badani w indywidualnych wywiadach pogłębionych wskazali następujące podmioty z branży fryzjersko-kosmetycznej, wyróżniające się w ich opinii na małopolskim rynku: gabinet kosmetyczny - YASUMI sp. z o.o. (Kraków) oraz dystrybutor kosmetyków – TianDe (Kraków).

Podmioty gospodarcze w branży fryzjersko-kosmetycznej

W tabeli 56 przedstawiono liczbę podmiotów gospodarczych branży fryzjersko-kosmetycznej w województwie małopolskim w 2017 roku. W Małopolsce występowało 8 902 podmioty gospodarcze należące do działu 96 - Pozostała indywidualna działalność usługowa, z czego największa liczba znajdowała się na terenie miasta Kraków (2 715 podmiotów) oraz powiatu krakowskiego (847). Najmniejsza liczba firm przypisanych do wymienionego działu PKD była w powiecie miechowskim (94) oraz dąbrowskim (64). W tabeli przedstawiono także, jaki procentowy udział stanowiły podmioty gospodarcze wśród ogółu podmiotów na terenie poszczególnych powiatów. Największy procentowy udział podmiotów gospodarczych w przypadku działu PKD 96 - Pozostała indywidualna działalność usługowa odnotowano dla powiatu oświęcimskiego (3,1%). Przestrzenny rozkład firm wynika z koncentracji działalności w większych ośrodkach miejskich.

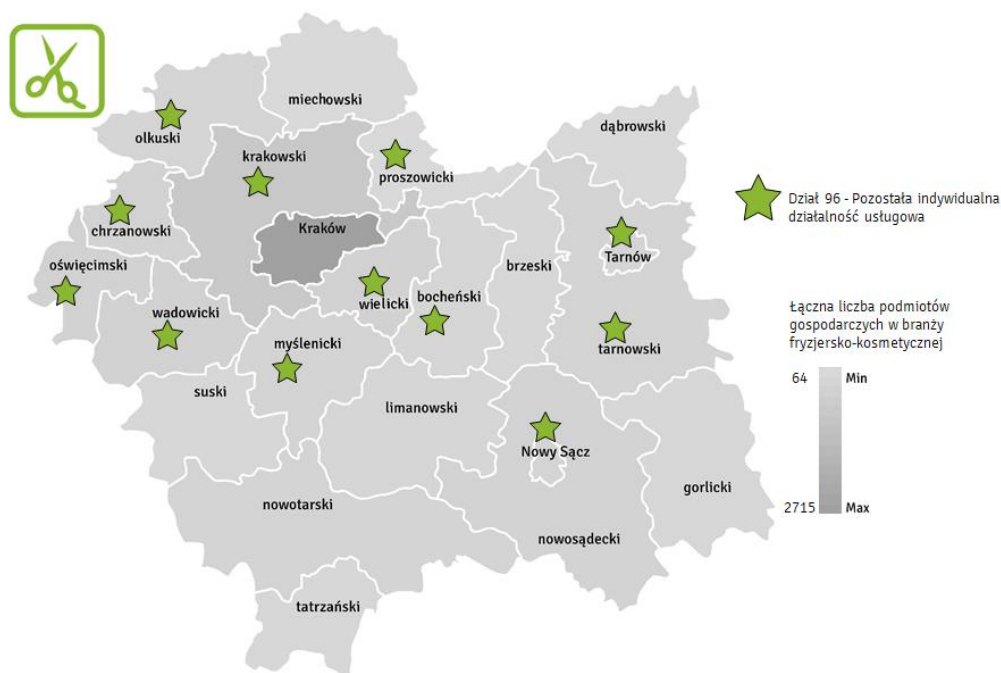
Tabela 3. Liczba podmiotów gospodarczych fryzjersko-kosmetycznej w 2017 r.

NAZWA	OGÓLEM	SEKCJA S DZIAŁ 96	
	LICZBA	LICZBA	%
MAŁOPOLSKIE	380 020	8 902	2,3
Powiat bocheński	8 895	242	2,7
Powiat brzeski	6 857	167	2,4
Powiat chrzanowski	11 862	358	3,0
Powiat dąbrowski	3 339	64	1,9
Powiat gorlicki	7 837	183	2,3
Powiat krakowski	30 334	847	2,8
Powiat limanowski	10 054	244	2,4
Powiat miechowski	4 468	94	2,1
Powiat myślenicki	12 689	332	2,6
Powiat nowosądecki	16 058	386	2,4
Powiat nowotarski	16 063	332	2,1
Powiat olkuski	11 821	299	2,5
Powiat oświęcimski	14 227	440	3,1
Powiat proszowicki	3 544	97	2,7
Powiat suski	8 061	161	2,0
Powiat tarnowski	12 575	333	2,6
Powiat tatrzański	10 316	187	1,8
Powiat wadowicki	16 496	418	2,5
Powiat wielicki	14 597	430	2,9
Powiat m.Kraków	138 515	2 715	2,0
Powiat m.Nowy Sącz	9 863	280	2,8
Powiat m.Tarnów	11 549	293	2,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na poniższej mapie zaprezentowano podmioty gospodarcze branży fryzjersko-kosmetycznej według działów PKD. Przedstawiono, które powiaty są wiodące pod względem liczby podmiotów gospodarczych z uwzględnieniem działów PKD, do których należą. Za wyróżniające się działy PKD w branży fryzjersko-kosmetycznej w danym powiecie uznano takie, w których udział podmiotów gospodarczych był wyższy niż udział w skali województwa małopolskiego, powiększony o połowę odchylenia standardowego tych wartości dla wszystkich powiatów. Podmioty gospodarcze z działu 96 - Pozostała indywidualna działalność usługowa dominowały w powiatach: olkuskim, krakowskim, proszowickim, chrzanowskim, oświęcimskim, wadowickim, myślenickim, tarnowskim, bocheńskim, wielickim oraz w mieście Kraków, Tarnów i Nowy Sącz. W pozostałych zaznaczonych na mapie powiatach wyróżniają się podmioty gospodarcze przyporządkowane do jednego działu PKD. W przypadku powiatów miechowskiego, dąbrowskiego, brzeskiego, gorlickiego, nowosądeckiego, limanowskiego, tatrzańskiego, nowotarskiego, suskiego oraz miasta Kraków dział 96 PKD nie wyróżniał się.

Mapa 1. Podmioty gospodarcze w branży fryzjersko-kosmetycznej według działów PKD w 2017 roku z uwzględnieniem podmiotów wyróżniających się w poszczególnych powiatach

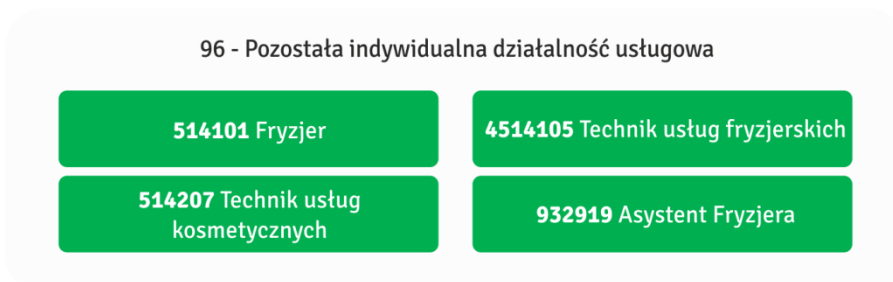

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kształcenie w branży fryzjersko-kosmetycznej

Ośrodek Rozwoju Edukacji (ORE) w branży fryzjersko-kosmetycznej wyróżnił 4 zawody, które dla potrzeb realizacji niniejszego badania zostały zaklasyfikowane do działu PKD 96 - Pozostała indywidualna działalność usługowa. Poniższe zestawienie prezentuje przyporządkowanie zawodów branży fryzjersko-kosmetycznej do działów PKD.

Rysunek 2. Zawody branży fryzjersko-kosmetycznej według działów PKD

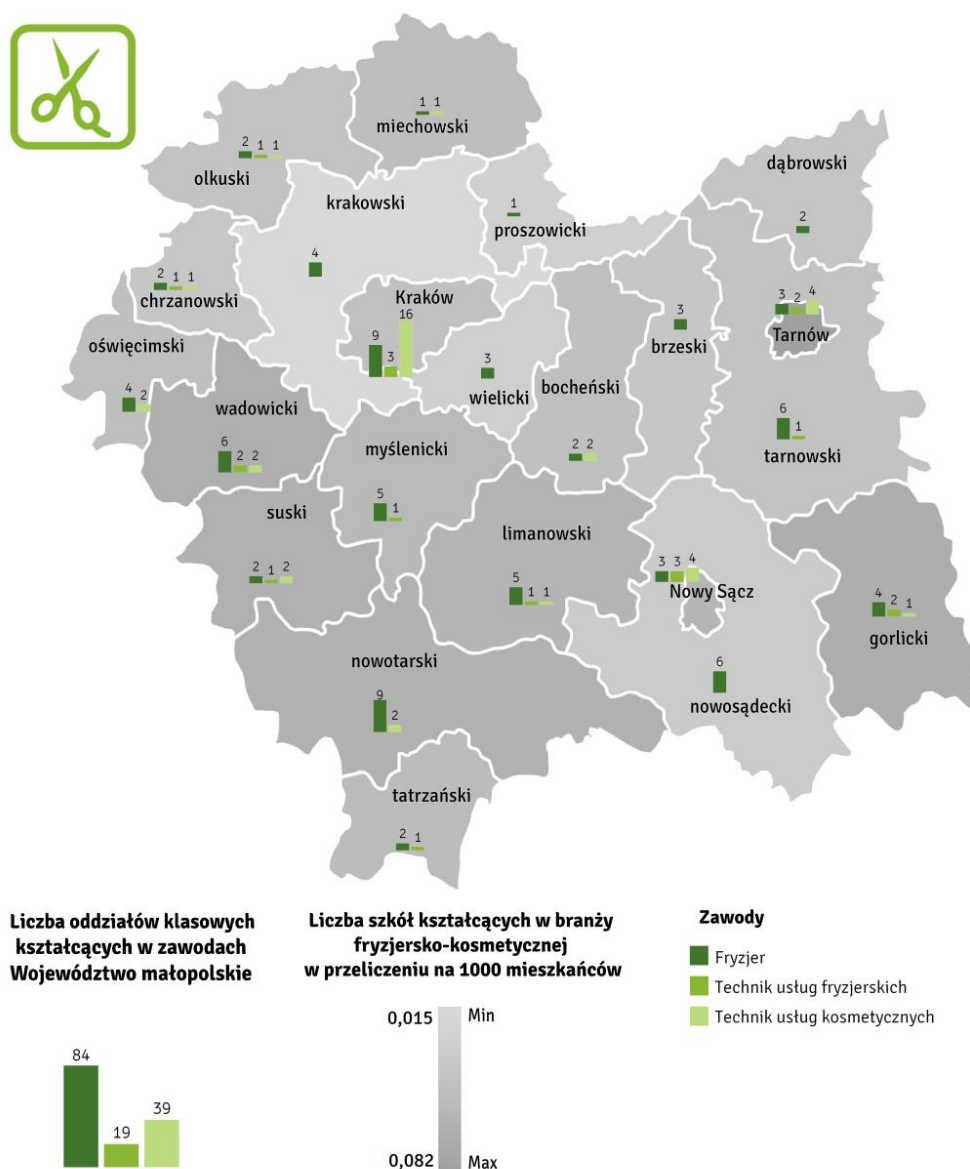
Źródło: Opracowanie własne

W branży fryzjersko-kosmetycznej w województwie małopolskim w roku szkolnym 2017/2018 kształciło się 5 489 uczniów. W przypadku omawianej branży kształcenie odbywało się w 3 zawodach: **fryzjer**, **technik usług fryzjerskich** oraz **technik usług kosmetycznych**. Natomiast w zawodzie **asystent fryzjera** nie odnotowano uczniów pobierających naukę – jest to nowy zawód przeznaczony dla osób z niepełnosprawnościami. Zdecydo-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SIO

Największą liczbę szkół w województwie małopolskim w roku szkolnym 2017/2018 w branży fryzjersko-kosmetycznej w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców odnotowano w mieście Tarnów (0,082) oraz powiecie gorlickim (0,064), najmniejszą zaś – w powiecie krakowskim (0,015). Łączna liczba szkół kształcących w zawodach omawianej branży to 142. Największa liczba szkół odnotowana została dla zawodu **fryzjer**, z czego najwięcej zlokalizowanych było w mieście Kraków (9) oraz powiecie nowotarskim (9), a najmniej w powiecie proszowickim oraz miechowskim – po 1 oddziale w każdym powiecie. Najwięcej szkół kształcących w zawodzie **technik usług kosmetycznych** (39) było w Krakowie (16), najmniej – po 1 oddziale – w powiatach: chrzanowskim, gorlickim, limanowskim, miechowskim oraz olkuskim. W przypadku zawodu **technik usług fryzjerskich** kształcenie odbywało się w 3 szkołach w Krakowie oraz Nowym Sączu.

Mapa 3. Liczba oddziałów klasowych kształcących w zawodach branży fryzjersko-kosmetycznej w 2017 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SIO

Kształcenie we wszystkich opisywanych trzech zawodach omawianej branży odbywa się w powiatach: chrzanowskim, gorlickim, limanowskim, olkuskim, suskim, wadowickim oraz mieście Kraków, Nowy Sącz, Tarnów. W 1 zawodzie (**fryzjer**) branży fryzjersko-kosmetycznej kształci się w powiecie brzeskim, dąbrowskim, krakowskim, nowosądeckim, proszowickim, wielickim. Należy także nadmienić, że edukacja w zawodzie **fryzjer** możliwa jest w każdym powiecie województwa małopolskiego⁴.

Centra Kompetencji Zawodowych

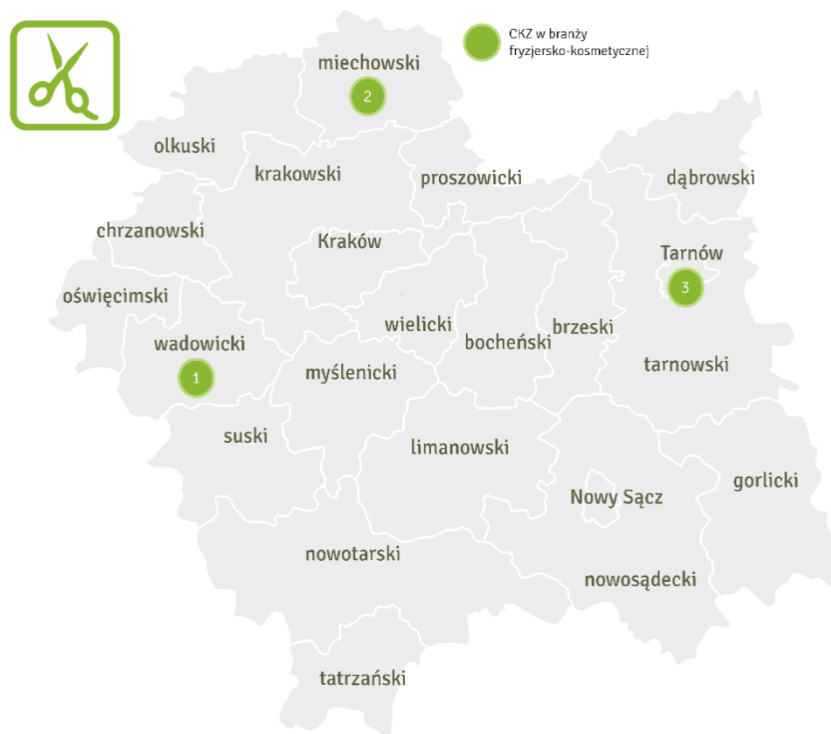
W województwie małopolskim utworzono 3 CKZ⁵, w których można się kształcić w poszczególnych zawodach branży fryzjersko-kosmetycznej:

1. Andrychowskie Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego (powiat wadowicki) – składające się z Technikum Nr 1 im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Andrychowie oraz Branżowej Szkoły I Stopnia Nr 1 im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Andrychowie, kształci w zawodzie **fryzjer**.
2. CKZ Powiatu Miechowskiego na bazie Zespołu Szkół nr 1 i Zespołu Szkół nr 2, które kształci w zawodzie **fryzjer**.
3. CKZiU Edukator - projekt skierowany jest do uczniów szkół zawodowych dla młodzieży kształcącej się w subregionie tarnowskim i województwie małopolskim, szkolenia odbywają się w zawodach: **technik usług kosmetycznych i fryzjer**.

⁴ Kilku zawodów jednocześnie można nauczać w tych samych technikach, szkołach branżowych, zespołach szkół, CKZ. Zatem nie powinno się sumować liczby szkół wskazanych w opisie.

⁵ Umożliwiają uzyskanie lub uzupełnienie kwalifikacji zawodowych w danym zawodzie. Na kwalifikacyjnych kursach zawodowych osoby dorosłe będą mogły uzyskać bezpłatnie kwalifikacje zawodowe i dyplom technika w danym zawodzie.

Mapa 4. Centra Kompetencji Zawodowych w branży fryzjersko-kosmetycznej w województwie małopolskim (numery na mapie odpowiadają numerom CKZ wyróżnionych powyżej)

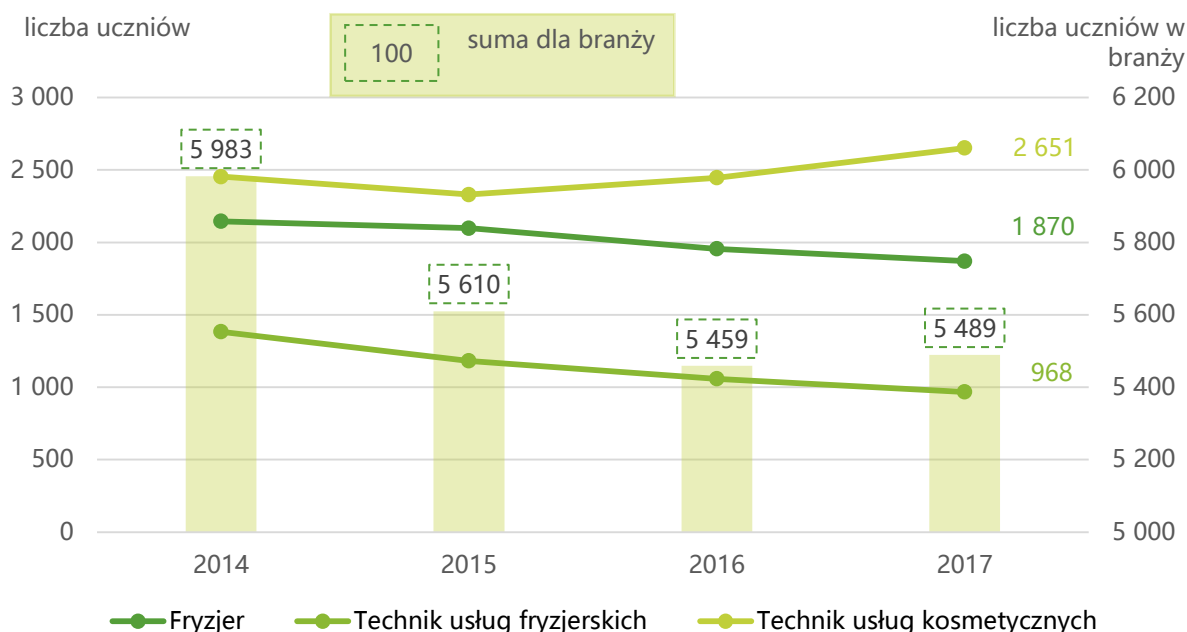

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UMWM

Zawody

Kształcenie w zawodach branży fryzjersko-kosmetycznej

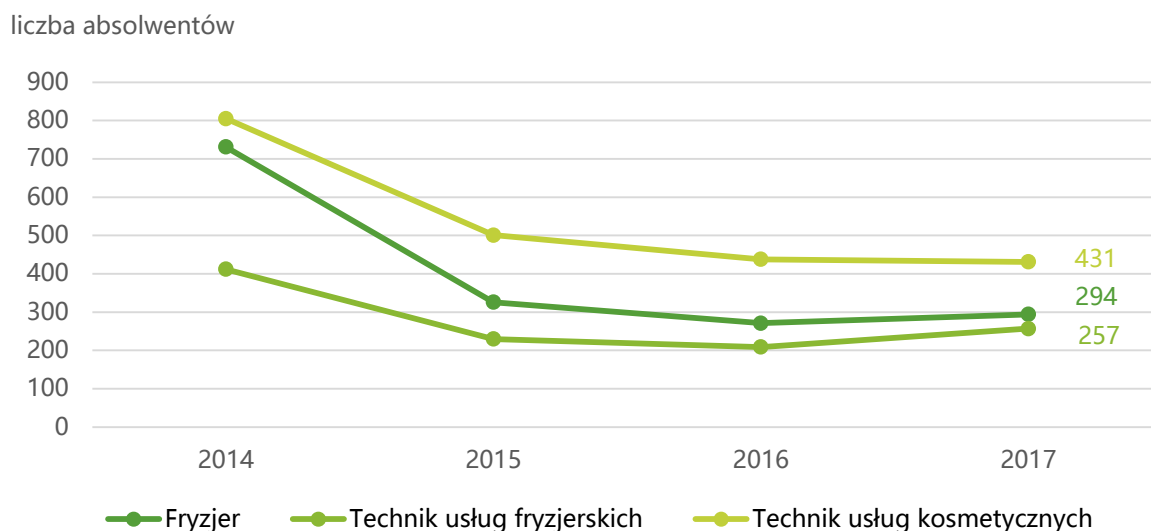
Liczba uczniów kształcących się w branży fryzjersko-kosmetycznej w okresie 2014-2017 spadała. Spadek zainteresowania dotyczył profesji: **technik usług fryzjerskich** (spadek o 30% w stosunku do roku 2014) oraz **fryzjer** (spadek o 13%). Zwiększeniu uległa liczba uczniów pobierających naukę w zawodzie **technika usług kosmetycznych** (przyrost o 8% w ciągu 4 badanych lat). Żadna osoba nie kształciła się natomiast w zawodzie **asystenta fryzjera**. Zatem w 2017 roku odnotowano uczniów kształcących się w zawodach: **technik usług kosmetycznych** (2651 osób), **fryzjer** (1870 osób) oraz **technik usług fryzjerskich** (968 osób).

Wykres 1. Liczba uczniów w zawodach branży fryzjersko-kosmetycznej w latach 2014 – 2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SIO

Rozporządzenie z dnia 1 września 2017 roku w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego wprowadziło nowy zawód: **asystent fryzjera**, dedykowany osobom niepełnosprawnym intelektualnie w stopniu lekkim. Kształcenie w tym zawodzie rozpoczyna się od dnia 1 września 2017 r. i może odbywać się w Branżowej Szkole I Stopnia, w tym w Branżowej Szkole I Stopnia Specjalnej Dla Uczniów Niepełnosprawnych, Niedostosowanych Społecznie oraz Zagrożonych Niedostosowaniem Społecznym.

W branży fryzjersko-kosmetycznej w ciągu 4 lat liczba absolwentów zmniejszyła się we wszystkich 3 zawodach. Sytuacja ta spowodowana jest czynnikami demograficznymi. Największy spadek pomiędzy 2014 a 2017 rokiem odnotowano w zawodzie **fryzjera** (spadek o 60%). Liczba osób kończących edukację w zawodzie **technik usług kosmetycznych** i **technik usług fryzjerskich** spadła odpowiednio o 47% oraz 38%. Zatem w 2017 roku odnotowano absolwentów w zawodach: **technik usług kosmetycznych** (431 osób), **fryzjer** (294 osoby) oraz **technik usług fryzjerskich** (257 osób).

Wykres 2. Liczba absolwentów w zawodach branży fryzjersko-kosmetycznej w latach 2014 – 2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SIO

Kształcenie w zawodach branży fryzjersko-kosmetycznej może odbywać się w 4 typach szkół: w 3-letniej branżowej szkole I stopnia (BS I)⁶, technikach oraz szkołach policealnych o okresie nauczania nie dłuższym niż 2,5 roku. Ustawodawca dopuszcza zdobycie wykształcenia także poprzez odbycie kwalifikacyjnego kursu zawodowego.⁷

Zawody z branży fryzjersko-kosmetycznej można zdobyć w szkołach branżowych I stopnia (**asystent fryzjera**, **fryzjer**) oraz w technikum - **technik usług fryzjerskich** i szkole policealnej (**technik usług fryzjerskich i technik usług kosmetycznych**). Najwięcej placówek w roku szkolnym 2017/2018 oferowało kształcenie w zawodzie **fryzjer** (84 szkoły branżowe) oraz **technik usług kosmetycznych** (39 szkół policealnych). Kształcenie w zawodzie **technik usług fryzjerskich** oferowało 19 techników. Natomiast żadna szkoła ponadgimnazjalna na terenie województwa małopolskiego nie posiadała w ofercie kształcenia w zawodzie **asystent fryzjera**⁸.

⁶ Do 1 września 2017 roku dotychczasowa 3-letnia zasadnicza szkoła zawodowa.

⁷ Kwalifikacyjny kurs zawodowy to kurs prowadzony według programu nauczania uwzględniającego podstawę programową kształcenia w zawodach w zakresie jednej kwalifikacji. Minimalna liczba godzin kształcenia na tym kursie jest równa minimalnej liczbie godzin kształcenia zawodowego określonej w podstawie programowej kształcenia w zawodach dla danej kwalifikacji.

⁸ Kilku zawodów jednocześnie można nauczać w tych samych technikach, szkołach branżowych, zespołach szkół, CKZ. Zatem nie powinno się sumować liczby szkół wskazanych w opisie.

Tabela 4. Szkoły ponadpodstawowe, kształcące w zawodach obszaru fryzjersko-kosmetycznego wraz z liczbą placówek kształcących w tych zawodach w roku szkolnym 2017/2018 w województwie małopolskim

NAZWA ZAWODU	TYP SZKOŁY PONADPODSTAWOWEJ W KTÓREJ ODBYWA SIĘ KSZTAŁCENIE W ZAWODZIE WRAZ Z LICZBĄ PLACÓWEK W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM W ROKU SZKOLNYM 2017/2018				
	BS I	BS II ⁹	TECHNIKUM	SZKOŁA POLICEALNA O OKRESIE NAUCZANIA NIE DŁUŻSZYM NIŻ 2,5 ROKU (LICZBA LAT KSZTAŁCENIA)	KWALIFIKACYJNE KURSY ZAWODOWE
Asystent fryzjera	0				X ¹⁰
Fryzjer	84				X
Technik usług fryzjerskich			19	(2) - 0	X
Technik usług kosmetycznych				(2) - 39	X

X – w przypadku kwalifikacyjnych kursów zawodowych (KKZ) wskazano jedynie możliwość zdobycia zawodu w tym trybie kształcenia bez wskazywania liczby placówek oferujących kształcenie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UMWM

W kolejnej tabeli zestawiono kwalifikacje zawodowe składające się na dany zawód wraz z efektami kształcenia. Aby mieć zawód **asystent fryzjera** i **fryzjer** należy zdobyć 1 kwalifikację zawodową. Osoby, które chcą pracować w zawodzie: **technik usług fryzjerskich** oraz **technik usług kosmetycznych** powinny zdobyć 2 kwalifikacje zawodowe. Opis każdego zawodu w odniesieniu do kwalifikacji zawodowych oraz efektów kształcenia został zaprezentowany w rozdziale kwalifikacje i kompetencje.

Tabela 5. Kwalifikacje zawodowe oraz efekty kształcenia w zawodach branży fryzjersko-kosmetycznej

KOD ZAWODU	NAZWA ZAWODU	KWALIFIKACJE ZAWODOWE	EFEKTY KSZTAŁCENIA
932919	Asystent fryzjera	K1 Wykonywanie prostych zabiegów fryzjerskich	Wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych włosów Strzyżenie włosów, formowanie fryzur Zmiana koloru włosów
514101	Fryzjer	K1 Wykonywanie zabiegów fryzjerskich	Wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych włosów Strzyżenie włosów, formowanie fryzur i ondulowanie Zmiana koloru włosów
514105	Technik usług fryzjerskich	K1 Wykonywanie zabiegów fryzjerskich	Wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych włosów Strzyżenie włosów, formowanie fryzur i ondulowanie Zmiana koloru włosów
		K2 Projektowanie fryzur	Wykonywanie projektów fryzur Stylizacja fryzur z wykorzystaniem technik wizualizacji
514207	Technik usług kosmetycznych	K1 Wykonywanie zabiegów kosmetycznych twarzy	Wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych twarzy Wykonywanie zabiegów upiększających twarzy
		K2 Wykonywanie zabiegów kosmetycznych ciała, dłoni i stóp	Wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych i upiększających ciała Wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych i upiększających dłoni i stóp

Źródło: Opracowanie własne

⁹ Kształcenie w BS II rozpocznie się od 1.09.2020 r. (art. 173 ust. 1 p.w.p.o.). BS II jest przeznaczona dla absolwentów BS I – mogą rozpocząć w niej naukę w roku szkolnym bezpośrednio następującym po roku szkolnym, w którym ukończyli BS I (art. 135 ust. 2 pr. ośw.). Tylko w wyjątkowych wypadkach losowych lub zdrowotnych, uniemożliwiających ubieganie się o przyjęcie do I klasy BS II, albo w przypadku, gdy kandydat nie został przyjęty rok wcześniej z powodu braku wolnych miejsc, można przyjąć go rok później (art. 135 ust. 3 pr. ośw.).

¹⁰ Od dnia 1 stycznia 2020 r. przewidziano możliwość kształcenia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie kwalifikacji AU.01 Wykonywanie prostych zabiegów fryzjerskich. Kształcenie jest prowadzone wyłącznie dla osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim.

Osoby, które ukończyły naukę w branży fryzjersko-kosmetycznej są zdania, że program obejmował za mało zajęć praktycznych. Zauważa to 46% absolwentów – **fryzjerów**, 72% **techników usług fryzjerskich** i 57% **techników usług kosmetycznych**. Osobom z pierwszej wymienionej grupy zależy również na większym nacisku na naukę przedmiotów zawodowych (15%) oraz teorii (7%)¹¹.

Rynek pracy w zawodach branży fryzjersko-kosmetycznej

Analiza danych dotyczących bezrobocia w zawodach branży fryzjersko-kosmetycznej w 2017 roku wskazuje na znaczący napływ osób bezrobotnych wykształconych w zawodzie **fryzjera**. Na koniec roku najwięcej bezrobotnych zarejestrowanych było pracą w zawodzie **fryzjera** (1 333 osoby). Jednocześnie najwięcej ofert pracy kierowanych jest za pomocą PUP do osób reprezentujących ten zawód. W 2017 roku zarejestrowano podobną liczbę osób bezrobotnych, które posiadają tytuł taki jak: **technik usług fryzjerskich** (157) oraz **technik usług kosmetycznych** (148). Napływ ofert pracy dla osób, które chcą wykonywać te zawody był znikomy, odpowiednio 16, 29 ofert pracy. Liczba osób bezrobotnych w zawodach z branży fryzjersko-kosmetycznej w 2017 roku w województwie małopolskim spadła w stosunku do 2015 roku. Największy spadek odnotowano w zawodzie **technika usług kosmetycznych** (-27%). Nieco mniejszy spadek odnotowano w zawodach **technik usług fryzjerskich** (-19%) oraz **fryzjer** (-19%).

Tabela 6. Bezrobocie według zawodów branży fryzjersko-kosmetycznej w województwie małopolskim w 2017 roku

KOD ZAWODU	NAZWA ZAWODU	NAPLYW BEZROBOTNYCH W CIĄGU ROKU	LICZBA OSÓB ZAREJESTROWANYCH W PUP - STAN NA KONIEC ROKU	NAPLYW OFERT PRACY W CIĄGU ROKU	LICZBA OFERT PRACY ZGŁOSZONYCH DO PUP - STAN NA KONIEC ROKU	ZMIANA LICZBY OSÓB BEZROBOTNYCH 2017/2015
932919	Asystent fryzjera	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
514101	Fryzjer	2 293	1 333	931	29	-18%
514105	Technik usług fryzjerskich	476	157	16	0	-19%
514207	Technik usług kosmetycznych	290	148	29	0	-27%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP

Zarobki w badanej branży w badanym okresie były niższe od średnich wynagrodzeń ogółem. Przeciętnie, najwyższym wynagradzaniem zawodem był **asystent fryzjera** (2 847 zł brutto), w którym jednocześnie miał miejsce najniższy przyrost poziomu wynagrodzenia (zmiana 2016/2014). Najniższymi wynagradzanymi zawodami były profesje **fryzjera** i **technika usług fryzjerskich**, w których średnie wynagrodzenia były na równym poziomie (po 1 952 zł brutto).

¹¹ Badanie losów absolwentów szkół zawodowych 2015 i 2016.

Tabela 7. Wynagrodzenia w zawodach branży fryzjersko-kosmetycznej w latach 2014 i 2016

KOD ZAWODU	NAZWA ZAWODU	GRUPY ELEMENTARNE WG KZIS ¹²	ŚREDNIE WYNAGRODZENIE W ZŁ BRUTTO	ZMIANA 2016/2014	ODCHYLENIA OD ŚREDNIEJ WYNAGRODZEŃ OGÓLEM 2016
932919	Asystent fryzjera	Robotnicy wykonujący prace proste w przemyśle	2 847	5%	-32%
514101	Fryzjer	Fryzjerzy	1 951	16%	-53%
514105	Technik usług fryzjerskich				
514207	Technik usług kosmetycznych	Kosmetyczki i pokrewni	2 492	18%	-40%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kolejna tabela przedstawia informacje o analizowanych zawodach w ujęciu klasyfikacji wykorzystywanych w innych projektach do opisu przyszłej sytuacji w zawodach - „Prognozowanie zatrudnienia” oraz „Barometr zawodów”. Dodatkowo na podstawie danych o ofertach pracy w Internecie zaprezentowana została informacja o stanowiskach pracy, które mogą być obsadzone przez osoby, które uzyskały dany zawód.

Tabela 8. Zawody branży fryzjersko-kosmetycznej w ujęciu klasyfikacji wykorzystywanych w opracowaniu

KOD ZAWODU	NAZWA ZAWODU	PROGNOZA ZATRUDNIENIA WG DUŻYCH GRUP ZAWODÓW WG KZIS ¹³	BAROMETR ZAWODÓW	STANOWISKO PRACY
932919	Asystent fryzjera	93- Robotnicy wykonujący prace proste w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie	pracownicy fizyczni w produkcji i pracach prostych	asystent fryzjera
514101	Fryzjer	51- Pracownicy usług osobistych	fryzjerzy	fryzjer fryzjer-stylista
514105	Technik usług fryzjerskich	51- Pracownicy usług osobistych	fryzjerzy	fryzjer fryzjer-stylista technik fryzjerski
514207	Technik usług kosmetycznych	51- Pracownicy usług osobistych	kosmetyczki	kosmetyczka stylistka paznokci

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z barometr Zawodów.pl, <http://np.prognozowaniezatrudnienia.pln> oraz danych o ofertach pracy

Uczestnicy indywidualnych wywiadów pogłębionych wskazali następujące kluczowe stanowiska, bez których branża nie mogłaby istnieć: fryzjer, fryzjer-stylista, kosmetolog oraz technik fryzjerski¹⁴.

Do analizy danych prognozowanego

Tabela 9. Metoda interpretacji danych

¹² Średnie wynagrodzenie w Małopolsce w poszczególnych zawodach przedstawione jest dla elementarnych grup zawodów (czterocyfrowy symbol), będących uogólnieniem informacji o zawodach i specjalnościach (sześciocyfrowy kod). Na poziomie zawodów i specjalności - wyróżnione są zawody, w których odbywa się kształcenie w szkolnictwie zawodowym.

¹³ Dane określone na podstawie dużych grup zawodów (dwucyfrowy symbol) wg KZiS, a gdy nie były dostępne dane na poziomie dużych grup zawodów wykorzystano wielkie grupy zawodów (jednocyfrowy symbol) wg KziS. Jest to grupa duża wg klasyfikacji zawodów.

¹⁴ Opracowano na podstawie badań jakościowych IDI.

zatrudnienia przyjęto oznaczenia zawarte w tabeli obok. Procentowy wzrost w prognozie zatrudnienia podzielono na 5 klas, którym przyporządkowano skalę zmian (odpowiednio: duży wzrost, wzrost, brak zmian, spadek, duży spadek) oraz oznaczenie.

ZMIANA %	SKALA ZMIAN	OZNACZENIE
>15	duży wzrost	
od 3 do 15	wzrost	
od -3 do 3	brak zmian	
od -15 do -3	spadek	
<-15	duży spadek	

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z prognozą zatrudnienia do 2022 roku w każdej z badanych grup zawodowych nastąpi wzrost zapotrzebowania na pracowników. Przyrost zatrudnienia prognozuje się w grupie 51 - Pracownicy usług osobistych (14 %), do której należą zawody takie jak **fryzjer**, **technik usług fryzjerskich**, **technik usług kosmetycznych**. Wzrost na poziomie 5 % odnotuje grupa 93 - Robotnicy wykonujący prace proste w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie (**asystent fryzjera**)¹⁵.

Tabela 10. Prognoza zatrudnienia do 2022 roku według grup zawodowych

PROGNOZA ZATRUDNIENIA WG DUŻYCH GRUP ZAWODÓW WG KZIS ¹⁶	NAZWA ZAWODU	2013	2022	2022	SKALA ZMIAN
		TYS. OSÓB	TYS. OSÓB	2013 = 100	
51- Pracownicy usług osobistych	Fryzjer	40,74	46,59	114%	
	Technik usług fryzjerskich				
	Technik usług kosmetycznych				
93- Robotnicy wykonujący prace proste w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie	Asystent fryzjera	28,16	29,57	105%	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://np.prognozowaniezatrudnienia.pl>

Badanie „Barometr zawodów”, które opisuje sytuację na rynku pracy oraz prognozuje zapotrzebowanie na zawody w 2018 roku wykazało, iż w 2018 roku duży deficyt osób poszukujących pracy wystąpi w przypadku następujących grup zawodowych: kosmetyczek (powiat chrzanowski, wielicki i bocheński) oraz fryzjerów (powiat chrzanowski, krakowski, wielicki, Nowy Sącz).

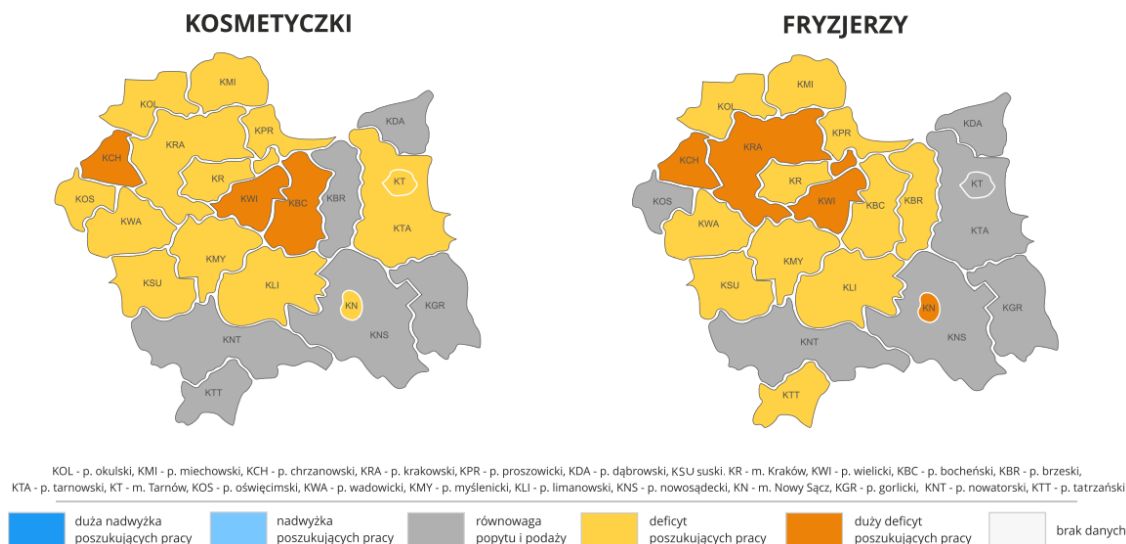
Deficyt osób poszukujących pracy na 2018 rok prognozuje się w grupie kosmetyczek (powiat oświęcimski, olkuski, miechowski, wadowicki, krakowski, suski, myślenicki, limanowski, proszowicki, tarnowski, Tarnów, Kraków, Nowy Sącz) oraz fryzjerów (powiat olkuski, miechowski, proszowicki, wadowicki, suski, myślenicki, limanowski, bocheński, brzeski, tatrzański, Kraków).

¹⁵ <http://np.prognozowaniezatrudnienia.pl>, dostęp: 8.05.2018.

¹⁶ Prognoza w poszczególnych zawodach przedstawiona jest dla dużych grup zawodów (czterocyfrowy symbol).

Mapa 5. Prognoza zapotrzebowania na pracowników w województwie małopolskim w 2018 roku**Prognoza na 2018, województwo małopolskie**

Relacja między dostępnymi pracownikami a potrzebami pracodawców

Źródło: <https://barometrzwadowow.pl/>

Analizując deklaracje respondentów w kontekście obecnego i przyszłego zapotrzebowania na zawody w branży fryzjersko-kosmetycznej wywnioskowano, iż obecnie największe zapotrzebowanie na małopolskim rynku pracy dotyczy zawodu **fryzjer** (79% wskazań), **technik usług kosmetycznych** (45%) i **technik usług fryzjerskich** (33%). Natomiast najmniejsze zapotrzebowanie dotyczy zawodu **asystent fryzjera** (11%). Należy dodać, iż w opinii respondentów zapotrzebowanie na większość zawodów z branży będzie się zmniejszać, aczkolwiek zapotrzebowanie na pracowników w zawodzie **fryzjer** za 5 lat nadal będzie najwyższe (48%). Wysokie zapotrzebowanie będzie także dotyczyło zawodów **technik usług kosmetycznych** (29%) i **technik usług fryzjerskich** (20%).

Tabela 11. Zapotrzebowanie na zawody w opinii pracodawców¹⁷

Zawody	Obecnie	Za 5 lat
Asystent fryzjera	11%	1%
Fryzjer	79%	48%
Technik usług fryzjerskich	33%	20%
Technik usług kosmetycznych	45%	29%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ilościowego

W branży fryzjersko-kosmetycznej występuje 1 zawód, w którym obecnie uczniowie się nie kształcą, natomiast jest na niego zapotrzebowanie, a mianowicie **asystent fryzjera**. Spośród badanych przedstawicieli branży 11% z nich deklaruje potrzebę zatrudnienia takiego pracownika obecnie, a 1% przewiduje taką konieczność za 5 lat. Badani nie wskazali jednak dodatkowych zawodów, które należałoby kształcić na poziomie zawodowym.

¹⁷ Wartości w tabeli oznaczają odsetek wskazań respondentów dotyczący zapotrzebowania na poszczególne zawody.

Bilans zawodów

Zawód **asystent fryzjera** przeznaczony jest wyłącznie dla osób niepełnosprawnych intelektualnie w stopniu lekkim. Profesja ta związana jest nieodłącznie z aktywnością klasyfikowaną do pozostałej indywidualnej działalności usługowej (dział 96 PKD). Podmioty, których działalność klasyfikuje się do tego działu PKD funkcjonują w każdym powiecie województwa. Zawód ten został wprowadzony do kształcenia w 2017 roku i nie jest jeszcze popularny na rynku pracy, wobec czego żadna szkoła nie kształci jeszcze uczniów w tym zawodzie. Jednakże pracodawcy zgłaszają już niewielkie zapotrzebowanie na zawód **asystent fryzjera**. Zawód ten zaliczany jest do grupy fryzjerów, w której – według „Barometru zawodów” – w wielu powiatach występuje obecnie deficyt osób poszukujących pracy. Pozytywne perspektywy dotyczące tego zawodu przedstawia także prognoza zatrudnienia do 2022 roku, według której nastąpi wzrost zatrudnienia. Co więcej, odnotowano wzrost wynagrodzenia w stosunku do 2014 roku, co może stanowić zachętę dla osób stojących przed wyborem kierunku kształcenia.

Zawód **fryzjer** funkcjonuje w przedsiębiorstwach prowadzących pozostałą indywidualną działalność usługową (dział 96 PKD). Firmy zajmujące się tego typu działalnością występują we wszystkich powiatach województwa, aczkolwiek większość z nich mieści się w Krakowie. Znajduje to odzwierciedlenie w kształceniu w tym zawodzie, gdyż większość placówek oferujących kształcenie w tym kierunku znajduje się właśnie w Krakowie, a także w powiecie nowotarskim. Pod względem liczby uczniów, **fryzjer** plasuje się na drugim miejscu wśród analizowanych zawodów branży fryzjersko-kosmetycznej. Może to wynikać z faktu, iż zapotrzebowanie zgłaszane przez pracodawców na ten zawód jest najwyższe w stosunku do pozostałych profesji. „Barometr zawodów” potwierdza deklaracje pracodawców i wskazuje, że w większości powiatów występuje deficyt osób poszukujących pracy w grupie fryzjerów. Zgodna z deklaracjami pracodawców jest również prognoza zatrudnienia, przewidująca jego wzrost w najbliższych latach. Pozytywne perspektywy przedstawia także znaczny spadek liczby osób bezrobotnych w zawodzie **fryzjer** w porównaniu do 2015 roku. Co istotne, średnie wynagrodzenie w grupie fryzjerów wzrosło w stosunku do 2014 roku, aczkolwiek nadal jest najniższe na tle pozostałych analizowanych zawodów branży fryzjersko-kosmetycznej.

Osoby posiadające zawód **technik usług fryzjerskich** mogą podjąć pracę na takich stanowiskach jak m.in. fryzjer, fryzjer-stylista lub technik fryzjerski w firmach prowadzących działalność klasyfikowaną jako pozostała indywidualna działalność usługowa (dział 96 PKD). Podmioty prowadzące działalność tego typu rozmieszczone w całym województwie, przy czym największe ich nagromadzenie można zaobserwować w Krakowie. Większość szkół oferujących kształcenie także znajduje się w stolicy województwa oraz Nowym Sączu. Pod względem liczby uczniów, **technik usług fryzjerskich** plasuje się na trzecim miejscu w porównaniu do pozostałych zawodów analizowanych w ramach branży fryzjersko-kosmetycznej. Średnie wynagrodzenie w tym zawodzie jest na takim samym poziomie co przeciętna płaca fryzjera, aczkolwiek zapotrzebowanie zgłaszane przez pracodawców na **techników usług fryzjerskich** jest znacznie niższe aniżeli na fryzjerów. To z kolei może zachęcać uczniów do kształcenia się w szkole branżowej jako fryzjer, aniżeli w technikum jako **technik usług fryzjerskich**. Co istotne, zmiana liczby osób bezrobotnych jest korzystniejsza niż w zawodzie fryzjer – odnotowano większy spadek bezrobocia wśród techników usług fryzjerskich w stosunku do 2015 roku.

Zawód **technik usług kosmetycznych** funkcjonuje w przedsiębiorstwach, których działalność klasyfikowana jest do działu 96 PKD – Pozostała indywidualna działalność usługowa. Firmy o takim profilu działalności występują w każdym z powiatów Małopolski, aczkolwiek ich szczególną koncentrację dostrzega się w Krakowie. Zauważa się odzwierciedlenie takiego ich nagromadzenia w kształceniu – najwięcej szkół oferujących kształce-

nie w zawodzie **technik usług kosmetycznych** mieści się w Krakowie. Co istotne, kształcenie w tym kierunku cieszy się największą popularnością wśród uczniów. Może to wynikać z faktu, iż uczniowie są świadomi dużego zapotrzebowania na ten zawód, jakie jest zgłaszane przez małopolskich pracodawców. Potwierdzeniem deklaracji pracodawców są badania rynku pracy – „Barometr zawodów” wskazuje na deficyt osób poszukujących pracy w większości powiatów województwa. Przewidywany jest także wzrost zatrudnienia w tym zawodzie w perspektywie do 2022 roku. Ponadto do kształcenia w tym zawodzie uczniów może zachęcać korzystna zmiana liczby osób bezrobotnych oraz wysokie średnie wynagrodzenie, którego poziom wzrósł w stosunku do 2014 roku. Ukończenie kształcenia w takim kierunku umożliwi absolwentom podjęcie pracy na takich stanowiskach jak m.in. kosmetyczka czy stylistka paznokci.

Kompetencje zawodowe i kwalifikacje

Asystent fryzjera

Kształcenie

Zawód **asystent fryzjera** obejmuje 1 kwalifikację: „Wykonywanie prostych zabiegów fryzjerskich” (**Tabela 5**)¹⁸. Efekty kształcenia właściwe dla tej kwalifikacji to wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych włosów, strzyżenie włosów, formowanie fryzur oraz zmiana koloru włosów. Wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych włosów wiąże się m.in. z wykonywaniem czynności mycia włosów z zastosowaniem różnych metod i technik, wykonywaniem suszenia włosów po myciu oraz przygotowaniem klienta do zabiegów pielęgnacyjnych włosów. Natomiast strzyżenie włosów i formowanie fryzur obejmuje m.in. przeprowadzanie rozmów konsultacyjnych z klientami oraz czyszczenie i poddawanie dezynfekcji sprzętu do strzyżenia i modelowania fryzur. Zmiana koloru włosów oznacza m.in. przygotowanie klienta do zabiegów ondulacji i koloryzacji włosów, przygotowanie stanowiska fryzjerskie do zabiegów ondulacji i koloryzacji włosów a także rozpoznaje preparaty fryzjerskie do rozjaśniania i koloryzacji włosów.¹⁹

Absolwent po zakończeniu kształcenia w zawodzie **asystent fryzjera** powinien być gotowy do wykonywania następujących zadań zawodowych: wykonywania prac związanych z przygotowaniem stanowiska pracy dla fryzjera, wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych włosów, wykonywania prac porządkowych stanowiska pracy fryzjera oraz na terenie zakładu fryzjerskiego, wykonywania prac pomocniczych związanych z obsługą klientów w zakładzie fryzjerskim, nabywania umiejętności z zakresu kompetencji personalnych, pracy zespołowej, odpowiedzialności za przydzielone zadania, wykonywania prac pomocniczych wspierających czynności wykonywane przez fryzjera oraz wykonywania prostych stylizacji fryzur²⁰.

Rynek pracy

Cennym atutem **asystenta fryzjera** jest komunikatywność i otwartość. Bardzo często pracodawcy wymagają pierwszych doświadczeń w obsłudze klienta. W związku z tym, istotna jest również umiejętność nawiązywania i utrzymywania relacji z klientem. W ofertach pracy pojawiają się także wymagania związane ze znajomością podstaw fryzjerstwa, takich jak między innymi umiejętność nakładania farby lub mycia włosów z elementem

¹⁸ https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_ZAWODOWY/informatory/formula_2017/932919.pdf, [dostęp: 25.05.2018].

¹⁹ Ibidem.

²⁰ Ibidem.

masażu. Asystent fryzjera powinien być także zorientowany w panujących w branży trendach²¹. Kompetencje personalne i społeczne, jakie powinien posiadać asystent fryzjera to w szczególności: przestrzeganie zasad kultury i etyki, kreatywność i konsekwentność w realizacji zadań, otwartość na zmiany, aktualizowanie wiedzy i doskonalenie umiejętności zawodowych oraz współpraca w zespole, wysoko rozwiniętych kompetencji interpersonalnych – komunikatywności, otwartości, umiejętności budowania i utrzymywania relacji z klientami i nienagannej prezencji²². Od osoby, która pracuje w tym zawodzie oczekuje się doświadczenia, kreatywności i pasji, znajomości trendów oraz profesjonalnej obsługi klienta²³.

Na podstawie wyników indywidualnych wywiadów pogłębionych oraz analizy eksperckiej, wyłoniono 12 najważniejszych kwalifikacji i kompetencji dla zawodu **asystent fryzjera**. Wytypowana lista została wykorzystana do badania ilościowego wśród przedsiębiorców, które wykazało, że kluczowymi kompetencjami są w większości kompetencje ogólnozawodowe. Wśród wskazań pracodawców znalazły się ogólnozawodowe umiejętności w zakresie rozpoznawania sprzętu stosowanego do wykonywania prostych zabiegów fryzjerskich, rozpoznawania preparatów do wykonywania prostych zabiegów fryzjerskich oraz określania wyposażenia stanowiska fryzjerskiego i salonu fryzjerskiego. Istotne są także kompetencje specjalistyczne, w szczególności umiejętność wykonywania prac związanych z przygotowaniem stanowiska pracy dla fryzjera oraz wykonywania prostych zabiegów fryzjerskich.

Eksperti reprezentujący szkoły zawodowe podkreślali, iż **asystent fryzjera** jest zawodem przeznaczonym dla osób z niepełnosprawnościami. Nie mieli zastrzeżeń do wskazanych przez pracodawców kluczowych kompetencji. Wskazali również, iż oprócz twardych kwalifikacji zawodowych osoby pracujące w zawodzie **asystent fryzjera** powinny posiadać kluczowe kompetencje ogólne takie jak: kultura osobista, znajomość przepisów BHP, punktualność oraz sprawność fizyczna. Wśród kandydatów do pracy w zawodzie asystent fryzjera trudno dostępnymi kompetencjami miękkimi są kreatywność, samodoskonalenie i umiejętności negocjacyjne.

W opinii respondentów absolwenci w zawodzie **asystent fryzjera** znają czynności wykonywane na stanowisku pracy przez fryzjera oraz posiadają wszystkie kluczowe kompetencje na poziomie odpowiednim dla prawidłowej realizacji zadań zawodowych. Na podstawie opinii 1 z respondentów można stwierdzić, że umiejętnościami, na które będzie zapotrzebowanie za 5 lat są kompetencje ogólnozawodowe z wyjątkiem określania wyposażenia stanowiska fryzjerskiego i salonu fryzjerskiego. Nowo zatrudnieni wykazują się także znajomością przepisów BHP.

Do trudno dostępnych umiejętności **asystentów fryzjerów** pracodawcy zaliczyli ogólnozawodowe umiejętności w zakresie rozpoznawania preparatów do wykonywania prostych zabiegów fryzjerskich i określania wyposażenia stanowiska fryzjerskiego i salonu fryzjerskiego, a także 3 ogólne – znajomość przepisów BHP, kultura osobista i kreatywność. Luki kompetencyjne z zakresu kompetencji ogólnozawodowych wynikają przede wszystkim z różnic pomiędzy wyposażeniem szkoły i zakładów pracy. Uczniowie posiadają jednak podstawy w tym zakresie, zatem te umiejętności wystarczy tylko uzupełnić. Warto jednak organizować wizyty w różnych zakładach pracy, by uczniowie mogli zobaczyć wyposażenie i preparaty stosowane u rozmaitych pracodawców. Luki kompetencyjne w zakresie kompetencji miękkich można uzupełniać zarówno na stanowisku pracy, jak i w szkole. Zaleca się, aby kompetencje ogólne kształtować na lekcjach wychowawczych, gdyż dodatkowa praca nad tymi umiejętnościami z udziałem wychowawcy mogłaby zapobiec powstawaniu luk kompetencyjnych w tym zakresie.

²¹ <https://www.pracuj.pl>, [dostęp: 30.05.2018].

²² <https://www.pracuj.pl>, [dostęp: 02.06.2018].

²³ <http://krakow.lento.pl>, [dostęp: 02.06.2018].

Tabela 12. Lista najważniejszych kwalifikacji i kompetencji w zawodzie **asystent fryzjera** w ujęciu wyników badania ilościowego

Kwalifikacje i kompetencje		Klucz.	Trud.	Za 5 lat.	Abs.	Uzup.
Ogólnozawodowe	znajomość czynności wykonywanych na stanowisku pracy przez fryzjera			X	X (w)	SZ
	rozpoznawanie sprzętu stosowanego do wykonywania prostych zabiegów fryzjerskich	X		X	X (w)	SZ
	rozpoznawanie preparatów do wykonywania prostych zabiegów fryzjerskich	X	X	X	X (w)	SZ
	określanie wyposażenia stanowiska fryzjerskiego i salonu fryzjerskiego	X	X		X (w)	SZ
Specjalistyczne	wykonywanie prac związanych z przygotowaniem stanowiska pracy dla fryzjera	X			X (w)	SZ
	wykonywanie prostych zabiegów fryzjerskich	X			X (w)	SZ
	wykonywanie prac pomocniczych wspierających czynności wykonywane przez fryzjera					SZ
	wykonywanie prostych stylizacji fryzur					SZ
Ogólne	znajomość przepisów BHP		X		X	SZ/PR
	kultura osobista		X			SZ/PR
	kreatywność		X			SZ/PR
	zdolności manualne					SZ/PR

Objaśnienia skrótów: klucz. – kluczowe; trud. – trudno dostępne; za 5 lat. – wzrost zapotrzebowania za 5 lat; abs. – występowanie u absolwentów (nowo zatrudnionych); (w) – kompetencja na wystarczającym poziomie; uzup. – formy uzupełnienia kompetencji; SZ – szkoła; PR – stanowisko pracy; KiS – certyfikowane kursy i szkolenia;

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych (IDI) i ilościowych oraz wiedzy eksperta

Kompetencje niezbędne w zawodzie **asystent fryzjera** można pozyskać poprzez uczestnictwo w certyfikowanych kursach i szkoleniach. Podczas szkolenia uczestnik pozna podstawę pracy fryzjera damskiego. Po ukończeniu szkolenia uczestnik będzie znał: techniki stylizacji szczotka płaską, technik cięcia geometrycznego, techniki masażu głowy oraz aplikacji koloryzacji męskiej oraz techniki cięcia maszynką. Uczestnik zdobędzie umiejętność samokształcenia się i doskonalenia w codziennej pracy fryzjera damskiego²⁴.

Fryzjer

Kształcenie

Zawód **fryzjer** obejmuje 1 kwalifikację: „Wykonywanie zabiegów fryzjerskich” (**Tabela 5**)²⁵. Efekty kształcenia właściwe dla tej kwalifikacji to wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych włosów, strzyżenie włosów, formowanie fryzur i ondulowanie oraz zmiana koloru włosów. Strzyżenie włosów, formowanie fryzur i ondulowanie obejmuje m.in. określanie przeciwwskazań do wykonania zabiegów ondulacji i prostowania chemicznego włosów, a także określenie etapów oraz dobieranie technik i preparatów fryzjerskich do wykonywania zabiegów ondulowania i prostowania chemicznego włosów²⁶.

²⁴ <https://uslugirozwojowe.parp.gov.pl/uslugi/view?id=174898>, [dostęp: 10.06.2018].

²⁵ https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_ZAWODOWY/informatory/formula_2017/514101.pdf, [dostęp: 25.05.2018].

²⁶ Ibidem.

Fryzjer po potwierdzeniu kwalifikacji „Wykonywanie zabiegów fryzjerskich” może dodatkowo potwierdzić kwalifikację „Projektowanie fryzur” w celu uzyskania dyplomu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie technik usług fryzjerskich²⁷.

Kształcenie w zawodzie **fryzjer** ma na celu przygotowanie absolwentów do wejścia na rynek pracy, a zatem przygotowanie ich do wykonywania następujących zadań zawodowych: wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych włosów, wykonywania zabiegów chemicznych włosów, wykonywania strzyżenia włosów oraz wykonywania stylizacji fryzur²⁸.

Badanie losów absolwentów wykazało, iż największym mankamentem kształcenia w zawodzie **fryzjer** były zajęcia praktyczne. Według absolwentów takich zajęć było zbyt mało, a co więcej, były bardzo niskiej jakości. Respondenci wskazywali na monotoność praktyk oraz niewystarczający poziom nauczania w trakcie zajęć praktycznych. Pojawiły się także opinie, iż w toku kształcenia w zawodzie brakuje nauki najnowszych trendów i technik²⁹.

Rynek pracy

Osoba, która uzyskała tytuł **fryzjera** może ubiegać się o pracę m.in. na stanowisko fryzjer lub fryzjer stylistka fryzur. Analiza ofert pracy wykazała, iż w przypadku **fryzjera** najbardziej pożądane jest doświadczenie zawodowe. Pracodawcy jednocześnie bardzo cenią wysoką kulturę osobistą oraz zaangażowanie i zamiłowanie do wykonywanego zawodu. **Fryzjer** powinien być również kreatywny i chętny do podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych poprzez uczestnictwo w kursach i szkoleniach. W ofertach pracy często pojawia się także wymóg znajomości technik koloryzacji, strzyżeń oraz modelowania fryzur³⁰.

Na podstawie wyników indywidualnych wywiadów pogłębionych oraz analizy eksperckiej, wyłoniono 12 najważniejszych kwalifikacji i kompetencji dla zawodu **fryzjer**. Wytypowana lista została wykorzystana do badania ilościowego wśród przedsiębiorców, które wykazało, że kluczowymi kompetencjami są głównie kompetencje specjalistyczne. Wśród wskazań pracodawców znalazły się specjalistyczne umiejętności w zakresie wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych włosów, wykonywania strzyżenia włosów, wykonywania stylizacji fryzur oraz właściwego wykorzystania preparatów podczas wykonywania zabiegów fryzjerskich. Pracodawcy oczekują także kompetencji ogólnozawodowych – umiejętności rozpoznawania preparatów i sprzętów niezbędnych do wykonywania zabiegów fryzjerskich oraz rozpoznawania rodzajów włosów ludzkich i określania ich właściwości.

Eksperti reprezentujący szkoły zawodowe podkreślali, iż praca w zawodzie **fryzjer** wiąże się z pewnym wysiłkiem – przez 8 godzin trzeba stać i wykonywać czynności zawodowe, bardzo często z podniesionymi rękami. Uczniowie nie biorą tego jednak pod uwagę wybierając kierunek kształcenia, co skutkuje ich późniejszym rozczarowaniem. Deklarowali oni także, iż płaca **fryzjera** niejednokrotnie uzależniona jest od liczby obsłużonych klientek, co także zniechęca uczniów do pracy w zawodzie po ukończeniu kształcenia. Uczestnicy zogniskowanych wywiadów grupowych wskazali również, że oprócz twardych kwalifikacji zawodowych osoby pracujące w zawodzie **fryzjer** powinny posiadać kluczowe kompetencje ogólne takie jak: znajomość przepisów BHP oraz wiedza o branży.

²⁷ Ibidem.

²⁸ Ibidem.

²⁹ Badanie losów absolwentów szkół zawodowych 2015 i 2016.

³⁰ <https://www.pracuj.pl>, [dostęp: 30.05.2018].

Zdaniem pracodawców absolwenci w zawodzie **fryzjer** wykazują się kulturą osobistą, kreatywnością i zdolnościami manualnymi. Co więcej, posiadają specjalistyczne umiejętności w zakresie wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych włosów oraz ich strzyżenia, a także ogólnozawodowe umiejętności w zakresie rozróżniania typów budowy głowy i twarzy oraz rozpoznawania rodzajów włosów ludzkich oraz określania ich właściwości. Tylko ogólnozawodowe umiejętności nie wymagają uzupełnienia – ich poziom jest wystarczający do realizacji zadań zawodowych.

Lista kwalifikacji i kompetencji, na które wzrośnie zapotrzebowanie za 5 lat pokrywa się z kwalifikacjami kluczowymi, a więc wszystkimi specjalistycznymi i większością ogólnozawodowych.

Według pracodawców, trudno dostępnymi kompetencjami są: kreatywność oraz umiejętności specjalistyczne w zakresie wykonywania strzyżenia włosów, stylizacji fryzur oraz właściwego wykorzystania preparatów podczas wykonywania zabiegów fryzjerskich. Uczniowie nie wynoszą tych kompetencji ze szkoły, gdyż te niejednokrotnie wymagają praktyki w rzeczywistych warunkach pracy pod okiem doświadczonych pracowników. Warto rozważyć nawiązanie współpracy z przedsiębiorcami w zakresie oddelegowania wykwalifikowanych pracowników na zajęcia praktyczne w szkole bądź organizacji dodatkowych zajęć praktycznych w zakładzie pracy.

W opinii ekspertów reprezentujących szkoły zawodowe, trudno dostępnymi kompetencjami miękkimi są m.in. kreatywność, sumienność i dokładność. Umiejętności miękkie kształtowane są przez całe życie – szkoły ponadpodstawowe również mogą mieć wpływ na rozwój tych kompetencji. Zaleca się przeznaczenie lekcji wychowawczych na doskonalenie umiejętności miękkich. Pozostali nauczyciele także powinni być zorientowani na rozwój tej grupy kompetencji.

Wszystkie kompetencje można uzyskać w trakcie kształcenia w szkole, natomiast kompetencje ogólne (znajomość przepisów BHP, kultura osobista, kreatywność i zdolności manualne) mogą zostać uzupełnione także na stanowisku pracy.

Tabela 13. Lista najważniejszych kwalifikacji i kompetencji w zawodzie **fryzjer** w ujęciu wyników badania ilościowego

Kwalifikacje i kompetencje		Klucz.	Trud.	Za 5 lat.	Abs.	Uzup.
Ogólnozawodowe	rozdzielanie typów budowy głowy i twarzy				X (w)	SZ
	umiejętność rozpoznawania rodzajów włosów ludzkich oraz określania ich właściwości	X		X	X (w)	SZ
	umiejętność rozpoznawania preparatów niezbędnych do wykonywania zabiegów fryzjerskich	X		X		SZ
	umiejętność rozpoznawania sprzętów niezbędnych do wykonywania zabiegów fryzjerskich	X		X		SZ
Specjalistyczne	umiejętność wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych włosów	X		X	X	SZ
	umiejętność wykonywania strzyżenia włosów	X	X	X	X	SZ
	umiejętność wykonywania stylizacji fryzur	X	X	X		SZ
	umiejętność właściwego wykorzystania preparatów podczas wykonywania zabiegów fryzjerskich	X	X	X		SZ
Ogólne	znajomość przepisów BHP					SZ/PR
	kultura osobista				X	SZ/PR
	kreatywność		X		X	SZ/PR
	zdolności manualne				X	SZ/PR

Objaśnienia skrótów: klucz. – kluczowe; trud. – trudno dostępne; za 5 lat. – wzrost zapotrzebowania za 5 lat; abs. – występowanie u absolwentów (nowo zatrudnionych); (w) – kompetencja na wystarczającym poziomie; uzup. – formy uzupełnienia kompetencji; SZ – szkoła; PR – stanowisko pracy; KiS – certyfikowane kursy i szkolenia;

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych (IDI) i ilościowych oraz wiedzy eksperta

Kompetencje niezbędne w zawodzie **fryzjer** można pozyskać poprzez uczestnictwo w certyfikowanych kursach i szkoleniach. Szkolenia zawierają m.in. rozszerzoną analizę kolorystyczną, która pokaże kursantom, jak dobrać odpowiedni kolor włosów, makijażu oraz ubioru do typu urody klientki. Na kursach można podnieść swoje umiejętności w zakresie przedłużania włosów oraz poznać codzienne oczekiwania klientów.

Technik usług fryzjerskich

Kształcenie

Zawód **technik usług fryzjerskich** obejmuje 2 kwalifikacje: „Wykonywanie zabiegów fryzjerskich” oraz „Projektowanie fryzur” (**Tabela 5**)³¹. Właściwe dla pierwszej kwalifikacji efekty kształcenia to wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych włosów, strzyżenie włosów, formowanie fryzur i ondulowanie oraz zmiana koloru włosów. Strzyżenie włosów, formowanie fryzur i ondulowanie obejmuje m.in. przestrzeganie zasad podziału włosów na sekcje i separacje do określonej linii fryzury, ustalanie etapów strzyżenia oraz wykonywanie strzyżenia zarostu z uwzględnieniem kształtu twarzy klienta. Dla drugiej kwalifikacji zakłada się następujące efekty kształcenia: wykonywanie projektów fryzur oraz stylizacja fryzur z wykorzystaniem technik wizualizacji. Na wykonywanie projektów fryzur składa się m.in. analiza wyglądu klienta, prowadzenie rozmowy konsultacyjnej, projektowanie zestawienia kolorystycznego we fryzurze lub też stosowanie specjalistycznych programów komputerowych do projektowania fryzur. Natomiast stylizacja fryzur z wykorzystaniem technik wizualizacji obejmuje wykonywanie rysunków fryzur, sporządzanie portfolio projektów fryzur oraz planowanie działań marketingowych³².

Celem kształcenia w zawodzie **technik usług fryzjerskich** jest przygotowanie uczniów do wykonywania następujących zadań zawodowych: wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych włosów, wykonywania zabiegów chemicznych włosów, wykonywania strzyżenia włosów, wykonywania stylizacji fryzur oraz wykonywania projektów fryzur³³.

Jak wykazało badanie losów absolwentów, największym mankamentem kształcenia w zawodzie technik usług fryzjerskich jest zbyt mała ilość zajęć praktycznych. Wśród opinii absolwentów pojawiły się także uwagi dotyczące niezgodności praktyki z teorią oraz niewystarczającego przygotowania do egzaminu zawodowego³⁴.

Rynek pracy

Osoba, która uzyskała tytuł **technika usług fryzjerskich** może ubiegać się o pracę na stanowisko fryzjera, fryzjera-stylisty fryzur. Oferty pracy skierowane do **techników usług fryzjerskich** najczęściej zawierają wymóg dotyczący doświadczenia na podobnym stanowisku. Bardzo często pojawia się także konieczność zamiłowania do fryzjerstwa i ciągłego samodoskonalenia się. Pracodawcy poszukują osób ze znajomością technik kolorystyki, upięć bądź strzyżenia włosów. W pracy w zawodzie **technik usług fryzjerskich** liczy się także zaangażowanie, kreatywność oraz wysoka kultura osobista. **Technik usług fryzjerskich** powinien także cechować się pozytywnym nastawieniem w kontaktach z klientem³⁵.

Na podstawie wyników indywidualnych wywiadów pogłębionych oraz analizy eksperckiej, wyłoniono 12 najważniejszych kwalifikacji i kompetencji dla zawodu **technik usług fryzjerskich**. Wytypowana lista została

³¹ https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_ZAWODOWY/informatory/formula_2017/514105.pdf, [dostęp: 25.05.2018].

³² Ibidem.

³³ Ibidem.

³⁴ Badanie losów absolwentów szkół zawodowych 2015 i 2016.

³⁵ <https://www.pracuj.pl>, [dostęp: 30.05.2018].

wykorzystana do badania ilościowego wśród przedsiębiorców, które wykazało, że kluczowymi kompetencjami są w większości kompetencje specjalistyczne. Wśród wskazań pracodawców znalazły się specjalistyczne umiejętności w zakresie wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych włosów, przeprowadzania profesjonalnej diagnozy kosmetycznej oraz właściwego zorganizowania i prowadzenia gabinetu kosmetycznego. Istotne są również umiejętności z zakresu rozpoznawania sprzętu stosowanego do wykonywania zabiegów fryzjerskich oraz określania wyposażenia salonu fryzjerskiego, zaliczane do grupy kompetencji ogólnozawodowych.

Uczestnicy zogniskowanych wywiadów grupowych wskazali również, iż oprócz twardych kwalifikacji zawodowych osoby pracujące w zawodzie **technik usług fryzjerskich** powinny posiadać kluczowe kompetencje ogólne takie jak: znajomość przepisów BHP oraz wiedza o branży.

W opinii respondentów absolwenci w zawodzie **technik usług fryzjerskich** posiadają zestaw kompetencji ogólnych (znajomość przepisów BHP, kultura osobista, kreatywność i komunikatywność), jak również umiejętność specjalistyczną w zakresie właściwego zorganizowania i prowadzenia gabinetu kosmetycznego oraz ogólnozawodowe umiejętności w zakresie rozróżniania typów budowy głowy i twarzy dzieci oraz osób dorosłych, charakteryzowania budowy i funkcji skóry oraz określania wyposażenia salonu fryzjerskiego. Połowa umiejętności posiadanych przez absolwentów jest na wystarczającym poziomie do realizacji zadań zawodowych. Badani przewidują, że za 5 lat wzrośnie zapotrzebowanie na większość kompetencji ogólnozawodowych i specjalistycznych, w tym na wszystkie kwalifikacje kluczowe, a także na kwalifikację ogólną, jaką jest znajomość przepisów BHP.

W opinii pracodawców, do trudno dostępnych umiejętności zalicza się ogólnozawodową umiejętność w zakresie rozpoznawania sprzętu stosowanego do wykonywania zabiegów fryzjerskich oraz specjalistyczną umiejętność w zakresie właściwego zorganizowania i prowadzenia gabinetu kosmetycznego. Luki kompetencyjne w zakresie pierwszej kompetencji wynikają głównie z różnic pomiędzy sprzętem stosowanym w szkołach i zakładach pracy. Z kolei braki w zakresie drugiej kompetencji wynikają przede wszystkim ze specyfiki pracy salonów fryzjerskich – każdy gabinet inaczej organizuje swoją pracę, na co przekłada się wiele czynników. Wypełnienie luk w tym zakresie może zapewnić nawiązanie współpracy z przedsiębiorcami w tym zakresie (np. dofinansowanie lub zakup najnowszego sprzętu stosowanego w branży, wizyty w zakładzie pracy oraz dodatkowe zajęcia praktyczne).

Według ekspertów reprezentujących szkoły zawodowe, trudno dostępnymi kompetencjami miękkimi są zdolności manualne, samodoskonalenie i kreatywność. Umiejętności miękkie kształtuje się przez całe życie. Odpowiednie podejście kadry pedagogicznej i silne zorientowanie na kształtowanie kompetencji z tej grupy może wspomóc ich rozwój. Zaleca się, aby te kompetencje doskonalić przede wszystkim na lekcjach wychowawczych.

Większość kompetencji oferuje szkolnictwo zawodowe, z czego komunikatywność i umiejętności w zakresie właściwego zorganizowania i prowadzenia gabinetu kosmetycznego oraz udzielania porad kosmetycznych można dodatkowo uzupełnić na stanowisku pracy. Do kompetencji, które można uzyskać wyłącznie na stanowisku pracy zalicza się kulturę osobistą, a także umiejętności z zakresu charakteryzowania budowy i funkcji włosów oraz rozróżniania typów budowy głowy i twarzy dzieci i osób dorosłych.

Tabela 14. Lista najważniejszych kwalifikacji i kompetencji w zawodzie **technik usług fryzjerskich** w ujęciu wyników badania ilościowego

Kwalifikacje i kompetencje		Klucz.	Trud.	Za 5 lat.	Abs.	Uzup.
Ogólnozawodowe	rozdzielanie typów budowy głowy i twarzy dzieci oraz osób dorosłych				X (w)	PR
	charakteryzowanie budowy i funkcji skóry			X	X (w)	PR
	rozpoznawanie sprzętu stosowanego do wykonywania zabiegów fryzjerskich	X	X	X		SZ
	określanie wyposażenia salonu fryzjerskiego	X		X	X	SZ
Specjalistyczne	wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych włosów	X		X		SZ
	umiejętność przeprowadzania profesjonalnej diagnozy kosmetycznej	X		X		SZ
	umiejętność właściwego zorganizowania i prowadzenia gabinetu kosmetycznego	X	X	X	X	SZ/PR
	umiejętność w zakresie udzielania porad kosmetycznych					SZ/PR
Ogólne	znajomość przepisów BHP			X	X (w)	SZ
	kultura osobista				X	PR
	kreatywność				X (w)	SZ
	komunikatywność				X	SZ/PR

Objaśnienia skrótów: klucz. – kluczowe; trud. – trudno dostępne; za 5 lat. – wzrost zapotrzebowania za 5 lat; abs. – występowanie u absolwentów (nowo zatrudnionych); (w) – kompetencja na wystarczającym poziomie; uzup. – formy uzupełnienia kompetencji; SZ – szkoła; PR – stanowisko pracy; KiS – certyfikowane kursy i szkolenia;

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych (IDI) i ilościowych oraz wiedzy eksperta

Kompetencje niezbędne w zawodzie **technik usług fryzjerskich** można pozyskać poprzez uczestnictwo w certyfikowanych kursach i szkoleniach np. z zakresu zdrowia włosów i skóry. Kursy te mają na celu przygotowanie do samodzielnego wykonywania podstawowych rytuałów trychologicznych przy użyciu specjalistycznych produktów oraz urządzeń wspomagających kuracje zabiegowe³⁶.

Technik usług kosmetycznych

Kształcenie

Zawód **technika usług kosmetycznych** obejmuje 2 kwalifikacje: „Wykonywanie zabiegów kosmetycznych twarzy” oraz „Wykonywanie zabiegów kosmetycznych ciała, dłoni i stóp” (**Tabela 5**)³⁷. Efekty kształcenia właściwe dla pierwszej kwalifikacji to wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych twarzy oraz wykonywanie zabiegów upiększających twarzy. Wykonywanie tych zabiegów wymaga m.in. przeprowadzeniu wywiadu z klientem, oceny stanu twarzy szyi i dekoltu, przestrzegania zasad aseptyki i antyseptyki podczas wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych oraz udzielania porad w zakresie pielęgnacji twarzy, szyi i dekoltu w warunkach domowych. Wykonywanie zabiegów upiększających twarzy obejmuje m.in. przeprowadzanie analizy kolorystycznej typu urody klienta, wykonywanie zabiegów upiększających twarzy, szyi i dekoltu zgodnie z potrzebami klienta bądź stosowanie aparatury specjalistycznej podczas wykonywania zabiegów upiększających twarzy, szyi i dekoltu.

³⁶ <http://mgarlacz.pl/oferta/centrum-szkoleniowe/szkolenia-trychologiczne/trychologiczny-rytual-spa-dla-gabinetow-kosmetycznych-i-odnowy-biologicznej>, [dostęp: 02.06.2018].

³⁷ https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_ZAWODOWY/informatory/formula_2017/514207.pdf, [dostęp: 25.05.2018].

Dla drugiej kwalifikacji zakłada się następujące efekty kształcenia: wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych oraz upiększających ciała oraz stóp i dłoni³⁸.

Absolwent po zakończeniu kształcenia w zawodzie **technik usług kosmetycznych** powinien być przygotowany do wykonywania następujących zadań zawodowych: przeprowadzania diagnozy kosmetycznej, wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych i upiększających, udzielania porad kosmetycznych oraz organizowania i prowadzenia gabinetu kosmetycznego³⁹.

Badanie losów absolwentów jednoznacznie wskazuje na niedostateczną ilość zajęć praktycznych (w szczególności z zakresu stylizacji paznokci), które pozwoliłyby na odpowiednie przygotowanie uczniów do wejścia na rynek pracy. Absolwenci wskazywali także na konieczność zwiększenia dostępu do profesjonalnego wyposażenia⁴⁰.

Rynek pracy

Osoba, która uzyskała tytuł **technika usług kosmetycznych** może ubiegać się o pracę na stanowisko kosmetyczki, stylistyki paznokci i kosmetologa oraz masażystki/specjalisty zabiegów na ciało. Z analizy ofert pracy na stanowiska **technik usług kosmetycznych** wynika, iż pracodawcy zwracają uwagę na doświadczenie kandydatów w wykonywaniu zabiegów kosmetycznych i pielęgnacyjnych (np. manicure, pedicure, masaż). Cenne są także kompetencje dotyczące chęci samodoskonalenia, w związku z czym udział w różnego rodzaju kursach i szkoleniach będzie szczególnie doceniany wśród kandydatów. W zawodzie **technik usług kosmetycznych** ważna jest wysoka kultura osobista oraz nienaganna prezencja. Osoby ubiegające się o pracę w tym zawodzie powinny być dyspozycyjne, samodzielne oraz kreatywne. Co więcej, atutem jest znajomość języków obcych (w szczególności języka angielskiego)⁴¹. Od kandydata na stanowisku stylistyki paznokci i kosmetologa wymagane jest perfekcyjne wykonanie manicure oraz pedicure (klasyczny, hybrydowy, metoda żelowa).⁴²

Od osoby, która pracuje w zawodzie masażystki/specjalisty zabiegów na ciało oczekuje się umiejętności wykonywania zabiegów na ciało przy użyciu urządzeń: endermologia LPG, elektrostymulacja, fala akustyczna / uderzeniowa, karboksyterapia, mezoterapia igłowa i mezoterapia mikroigłowa. Osoba pracująca w tym zawodzie powinna potrafić wykonać masaże, drenaż twarzy, drenaż limfatyczny ciała (również ręce, brzuch po zabiegach chirurgicznych), masaże klasyczne, drenaż limfatyczny, bańka chińska, masaż antycellulitowy, masaż relaksacyjny, masaż świecą, masaż z aromaterapią, oraz masaże lecznicze. Idealny kandydat na to stanowisko powinien być sumienny, uczciwy i punktualny⁴³.

Na podstawie wyników indywidualnych wywiadów pogłębionych oraz analizy eksperckiej, wyłoniono 12 najważniejszych kwalifikacji i kompetencji dla zawodu **technik usług kosmetycznych**. Wytypowana lista została wykorzystana do badania ilościowego wśród przedsiębiorców, które wykazało, że kluczowymi kompetencjami są zarówno kompetencje ogólnozawodowe, jak i specjalistyczne. Wśród wskazań pracodawców znalazły się ogólnozawodowe umiejętności w zakresie określania budowy anatomicznej oraz fizjologii skóry i jej przydatków, rozpoznawania zmian patologicznych na skórze oraz przydatkach skórnych, rozpoznawania rodzajów preparatów kosmetycznych i określania ich zastosowania oraz rozróżniania aparatów i urządzeń stosowanych podczas wykonywania zabiegów kosmetycznych, a także specjalistyczne umiejętności w zakresie przeprowadzania

³⁸ Ibidem.

³⁹ Ibidem.

⁴⁰ Badanie losów absolwentów szkół zawodowych 2015 i 2016.

⁴¹ <https://www.pracuj.pl>, [dostęp: 30.05.2018].

⁴² <https://www.gumtree.pl>, [dostęp: 02.06.2018].

⁴³ <https://www.gumtree.pl>, [dostęp: 02.06.2018].

diagnozy kosmetycznej, wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych i upiększających, udzielania porad kosmetycznych oraz organizowania i prowadzenia gabinetu kosmetycznego.

Eksperti reprezentujący szkoły zawodowe wskazali, iż oprócz twardych kwalifikacji zawodowych osoby pracujące w zawodzie **technik usług kosmetycznych** powinny posiadać kluczowe kompetencje ogólne takie jak: wiedza o branży, zdolności manualne oraz kultura osobista.

Według badanych absolwenci w zawodzie **technik usług kosmetycznych** posiadają wszystkie kompetencje ujęte w zestawieniu, jednakże nie są one na wystarczającym poziomie do realizacji zadań zawodowych. Co istotne, większość kompetencji w tym zawodzie można nabyć już na etapie kształcenia w szkole.

W opinii pracodawców, trudno dostępnymi kompetencjami są umiejętności ogólnozawodowe w zakresie rozpoznawania rodzajów preparatów kosmetycznych i określania ich zastosowania oraz rozróżniania aparatów i urządzeń stosowanych podczas wykonywania zabiegów kosmetycznych, a także umiejętności specjalistyczne w zakresie przeprowadzania diagnozy kosmetycznej, wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych i upiększających oraz udzielania porad kosmetycznych. Luki kompetencyjne w tym zakresie wynikają w głównej mierze z faktu, iż uczniowie nie wynoszą ich ze szkoły. Kompetencje te są oferowane przez szkolnictwo zawodowe, aczkolwiek poziom tych umiejętności u absolwentów nie spełnia oczekiwań pracodawców. Znaczenie mają tutaj w szczególności różnice pomiędzy wyposażeniem salonów kosmetycznych i szkół. W przedsiębiorstwach niejednokrotnie stosuje się nowe rozwiązania oraz dopasowuje usługi do trendów panujących w branży. Uczniowie natomiast przygotowują się do egzaminu na innym wyposażeniu (m.in. preparaty, urządzenia). Dlatego należy nawiązać współpracę z pracodawcami w celu wypełnienia tych luk kompetencyjnych. Taka współpraca może przyjąć formę dofinansowania do zakupu najnowszego wyposażenia, organizacji wizyt i zajęć praktycznych w zakładzie pracy lub oddelegowania pracowników do aktualizowania wiedzy uczniów w zakresie najnowszych trendów panujących w branży.

Tabela 15. Lista najważniejszych kwalifikacji i kompetencji w zawodzie **technik usług kosmetycznych** w ujęciu wyników badania ilościowego

Kwalifikacje i kompetencje		Klucz.	Trud.	Za 5 lat.	Abs.	Uzup.
Ogólnozawodowe	określanie budowy anatomicznej oraz fizjologii skóry i jej przydatków	X		X	X	SZ
	rozpoznawanie zmian patologicznych na skórze oraz przydatkach skórnych	X		X	X	SZ
	rozpoznawanie rodzajów preparatów kosmetycznych oraz określanie ich zastosowania	X	X	X	X	SZ
	rozróżnianie aparatów i urządzeń stosowanych podczas wykonywania zabiegów kosmetycznych	X	X	X	X	SZ
Specjalistyczne	przeprowadzanie diagnozy kosmetycznej	X	X	X	X	SZ
	wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych i upiększających	X	X	X	X	SZ
	udzielanie porad kosmetycznych	X	X		X	SZ
	organizowanie i prowadzenie gabinetu kosmetycznego	X		X	X	SZ
Ogólne	kultura osobista				X	SZ
	umiejętności negocjacyjne				X	SZ
	otwartość				X	Brak danych
	zdolności manualne				X	SZ

Objaśnienia skrótów: klucz. – kluczowe; trud. – trudno dostępne; za 5 lat. – wzrost zapotrzebowania za 5 lat; abs. – występowanie u absolwentów (nowo zatrudnionych); (w) – kompetencja na wystarczającym poziomie; uzup. – formy uzupełnienia kompetencji; SZ – szkoła; PR – stanowisko pracy; KiS – certyfikowane kursy i szkolenia;

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych (IDI) i ilościowych oraz wiedzy eksperta

Kompetencje niezbędne w zawodzie **technik usług kosmetycznych** można pozyskać poprzez uczestnictwo w certyfikowanych kursach i szkoleniach. Na szkoleniach można zdobyć umiejętności z zakresu obsługi urządzeń, które stają się alternatywą dla tradycyjnych zabiegów. Dzięki kursom uczestnicy poznają wskazania i przeciwwskazania dotyczące zabiegów pielęgnacyjnych. Zapoznają się także z zasadami BHP panującymi w gabinetach kosmetycznych oraz metodami zabiegowymi, np. terapią próżniową, mikrodermabrazją czy peelingiem kawitacyjnym⁴⁴.

Wnioski dla branży fryzjersko-kosmetycznej

Współcześnie branża fryzjersko-kosmetyczna w Polsce zyskuje na znaczeniu. Rozwój branży, zmiana struktury wiekowej populacji, obecne trendy i styl życia zmieniają wymagania oraz oczekiwania pracodawców i klientów korzystających z branży usług fryzjersko-kosmetycznych. Zmieniają się kanony piękna, ludzie dbają o wygląd zewnętrzny, a to powoduje wzrost zapotrzebowania na usługi branży. Jednakże dynamiczny rozwój branży oraz przedsiębiorstw ograniczany jest m.in. poprzez istniejące w społeczeństwie stereotypy, a także poprzez brak wykwalifikowanych i pracowników. W branży w województwie małopolskim funkcjonuje 8 902 podmiotów gospodarczych (2,34% wszystkich przedsiębiorstw regionu), które działają w dziale PKD 96 – pozostała indywidualna działalność usługowa.

Kształcenie zawodowe w branży fryzjersko-kosmetycznej w Małopolsce koncentruje się w Krakowie (28 szkół) – w zawodach branży kształcą się tam najwięcej uczniów (1 979 osób). Należy zauważyć, iż w stolicy województwa zlokalizowana jest największa liczba podmiotów gospodarczych z branży (2 715 podmiotów), wobec czego występuje tam zapotrzebowanie na kształcenie i absolwentów w tych zawodach (ze względu na dużą liczbę miejsc pracy). Od 2014 roku obserwuje się spadek liczby uczniów kształcących się w zawodach branży w województwie małopolskim. Na przestrzeni ostatnich lat (2014-2017) najwięcej osób kształciło się w zawodzie **technik usług kosmetycznych**. Przyczynę dużego zainteresowania tą profesją może stanowić fakt, iż współcześnie panuje trend na korzystanie z usług świadczonych przez salony kosmetyczne. W znacznym stopniu wynika to również z sytuacji na rynku pracy, aczkolwiek wiąże się to także z dużą liczbą szkół ponadpodstawowych oferujących naukę w tym zawodzie. Co istotne, w roku szkolnym 2017/2018 w Małopolsce kształcenie odbywało się w 3 profesjach branży.

W analizowanym okresie, nauczania nie prowadzono w zawodzie **asystent fryzjera**. Wynika to z faktu, iż jest to nowy zawód – kształcony od 2017 roku. Ponadto, ta profesja dedykowana jest dla osób z niepełnosprawnościami.

W ostatnich latach (2014-2017) odnotowano absolwentów w 3 zawodach z branży, w których prowadzone było kształcenie – **fryzjer**, **technik usług fryzjerskich** oraz **technik usług kosmetycznych**. Liczba absolwentów w zawodach stanowi odzwierciedlenie liczby uczniów, których w analizowanym okresie najwięcej było w zawodzie **technik usług kosmetycznych**. Liczba uczniów znacznie przewyższa liczbę absolwentów we wszystkich zawodach. W opinii uczestników badania jakościowego, znaczne różnice występujące pomiędzy liczbą uczniów a liczbą absolwentów w zawodach branży wynikają z tego, iż uczniowie nie są świadomi stopnia trudności pracy w tych profesjach. Oznacza to, iż nie wiedzą, że taka praca wiąże się z pewnym wysiłkiem oraz wytrzymałością – przez 8 godzin trzeba stać i wykonywać czynności zawodowe, bardzo często z podniesionymi

⁴⁴ <https://katalog.parenting.pl/p/37643,kurs-obsługa-nowoczesnych-urządzeń-kosmetycznych>, [dostęp: 02.06.2018].

rękami (co jest męczące). Co więcej, badani wskazywali, iż do pracy w tych zawodach potrzebne są pewne predyspozycje (m.in. sprawność fizyczna, komunikatywność) oraz kreatywność – uczniowie nie zdają sobie z tego sprawy przy wyborze kierunku. Brak świadomości zadań zawodowych w tych profesjach jest najczęstszą przyczyną rezygnacji uczniów w trakcie kształcenia.

Analiza potrzeb pracodawców wykazała, iż obecnie największe zapotrzebowanie dotyczy zawodu **fryzjer** (79% wskazań). Mniejsze zapotrzebowanie przedsiębiorcy zgłaszają na **techników usług kosmetycznych** (45%) oraz **techników usług fryzjerskich** (33%). Badanie wykazało także, iż zapotrzebowanie na zawody z branży będzie się zmniejszać, aczkolwiek za 5 lat największe nadal dotyczyć będzie profesji **fryzjer** (48%). Wysokie zapotrzebowanie będzie dotyczyło również zawodów **technik usług kosmetycznych** (29%) oraz **technik usług fryzjerskich** (20%).

Dostrzega się, iż przedsiębiorcy funkcjonujący w branży najczęściej oczekują od absolwentów kompetencji specjalistycznych (**fryzjer** oraz **technik usług fryzjerskich**), do których zalicza się m.in. umiejętność wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych włosów. Od **asystentów fryzjerów** pracodawcy oczekują przede wszystkim kompetencji ogólnozawodowych, które obejmują m.in. znajomość czynności wykonywanych na stanowisku pracy przez fryzjera. W ocenie pracodawców, **technik usług kosmetycznych** powinien natomiast posiadać zarówno te specjalistyczne, jak i ogólnozawodowe.

Znaczna część kompetencji specjalistycznych jest oferowana przez szkolnictwo zawodowe (np. wykonywanie prostych zabiegów fryzjerskich, umiejętność wykonywania stylizacji fryzur lub przeprowadzanie diagnozy kosmetycznej). W przypadku wystąpienia różnic oraz luk kompetencyjnych część z tych kompetencji uczniowie mogą dodatkowo uzupełnić na stanowisku pracy (np. umiejętność właściwego zorganizowania i prowadzenia gabinetu kosmetycznego oraz umiejętność udzielania porad kosmetycznych).

Do kluczowych kompetencji ogólnozawodowych najczęściej zalicza się wiedzę teoretyczną związaną z zawodem (m.in. umiejętność rozpoznawania włosów ludzkich oraz określania ich właściwości, określanie wyposażenia salonu fryzjerskiego lub rozpoznawanie rodzajów preparatów kosmetycznych i określanie ich zastosowania). Kompetencje z grupy ogólnozawodowych uczniowie w większości mogą nabyć już w trakcie kształcenia w szkole (np. rozpoznawanie preparatów do wykonywania prostych zabiegów fryzjerskich, określanie budowy anatomicznej oraz fizjologii skóry i jej przydatków). Wyjątek stanowią umiejętności w zakresie rozróżniania typów budowy głowy i twarzy dzieci oraz osób dorosłych, jak i charakteryzowanie budowy i funkcji skóry – według badanych można je nabyć wyłącznie na stanowisku pracy.

Według pracodawców większość kompetencji ogólnych można wykształcić na etapie kształcenia w szkole (np. kreatywność, umiejętności negocjacyjne, zdolności manualne), aczkolwiek sporą ich część można także kształtować w późniejszym czasie na stanowisku pracy (m.in. znajomość przepisów BHP, komunikatywność, kultura osobista).

Poniższa tabela stanowi zestawienie kluczowych kompetencji oczekiwanych od absolwentów w poszczególnych zawodach branży fryzjersko-kosmetycznej.

Tabela 16. Kluczowe kompetencje w zawodach branży fryzjersko-kosmetycznej

NAZWA ZAWODU	KLUCZOWE KOMPETENCJE
Asystent fryzjera	rozpoznawanie sprzętu stosowanego do wykonywania prostych zabiegów fryzjerskich
	rozpoznawanie preparatów do wykonywania prostych zabiegów fryzjerskich
	określanie wyposażenia stanowiska fryzjerskiego i salonu fryzjerskiego
	wykonywanie prac związanych z przygotowaniem stanowiska pracy dla fryzjera
Fryzjer	wykonywanie prostych zabiegów fryzjerskich
	umiejętność rozpoznawania rodzajów włosów ludzkich oraz określania ich właściwości
	umiejętność rozpoznawania preparatów niezbędnych do wykonywania zabiegów fryzjerskich
	umiejętność rozpoznawania sprzętów niezbędnych do wykonywania zabiegów fryzjerskich
	umiejętność wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych włosów
	umiejętność wykonywania strzyżenia włosów
	umiejętność wykonywania stylizacji fryzur
umiejętność właściwego wykorzystania preparatów podczas wykonywania zabiegów fryzjerskich	
Technik usług fryzjerskich	rozpoznawanie sprzętu stosowanego do wykonywania zabiegów fryzjerskich
	określanie wyposażenia salonu fryzjerskiego
	wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych włosów
	umiejętność przeprowadzania profesjonalnej diagnozy kosmetycznej
	umiejętność właściwego zorganizowania i prowadzenia gabinetu kosmetycznego
Technik usług kosmetycznych	określanie budowy anatomicznej oraz fizjologii skóry i jej przydatków
	rozpoznawanie zmian patologicznych na skórze oraz przydatkach skórnych
	rozpoznawanie rodzajów preparatów kosmetycznych oraz określanie ich zastosowania
	rozdzielanie aparatów i urządzeń stosowanych podczas wykonywania zabiegów kosmetycznych
	przeprowadzanie diagnozy kosmetycznej
	wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych i upiększających
	udzielanie porad kosmetycznych
	organizowanie i prowadzenie gabinetu kosmetycznego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych (IDI) i ilościowych oraz wiedzy eksperta

W opinii uczestników badań jakościowych, luką kompetencyjną wśród absolwentów jest kreatywność, wyobraźnia i artyzm. Niemniej w dużej mierze nie wynika to z przygotowania przez szkołę lub zakład pracy, ale z indywidualnych predyspozycji ucznia. Szkoła jednak może poszerzyć swoją ofertę edukacyjną poprzez realizację dodatkowych zajęć/warsztatów pobudzających kreatywność, a także poprzez wymianę doświadczeń z zakładami pracy, aby uczniowie dowiadywali się o nowościach w branży, co również może pobudzać ich wyobraźnię i artyzm.

By znaleźć odpowiednich kandydatów do pracy, przedsiębiorcy organizują praktyki dla uczniów kształcących się w zawodzie, którzy po zakończeniu praktyk i edukacji otrzymują zatrudnienie. Dzięki temu unikają oni problemu braku kwalifikacji i kompetencji u nowo zatrudnionych, gdyż kandydaci szkoleni są w rzeczywistych warunkach pracy od samego początku, już na etapie praktyk. Problem stanowi znalezienie wśród praktykantów takich osób, które posiadają zamiłowanie do zawodu (pracodawcy deklarowali, iż nie można go wykształcić). Co więcej, pracodawcy wskazywali na problem niewielkiej liczby osób kształcących się zawodowo (wszyscy chcą posiadać średnie i wyższe wykształcenie), co tym bardziej utrudnia znalezienie osób z pasją i zamiłowaniem do zawodu.

Włączenie pracodawców w promocję zawodów z tej branży polegać może na ich aktywnym uczestnictwie w przygotowaniu programu nauczania. W dalszej kolejności mogą oni bezpośrednio zaangażować się w proces nauczania, delegując swoich pracowników do szkół. Rekomenduje się, aby wykwalifikowani przedstawiciele firm prowadzili w szkołach zajęcia dla uczniów w zakresie nowości i trendów panujących w branży (**asystent fryzjera, fryzjer, technik usług fryzjerskich, technik usług kosmetycznych**).

Zaleca się również, aby w ramach współpracy z pracodawcami organizować dodatkowe zajęcia praktyczne organizowane na terenie zakładów pracy. Takie zajęcia mogłyby obejmować kształcenie umiejętności w zakresie: wykonywania strzyżenia włosów i stylizacji fryzur oraz właściwego wykorzystania preparatów podczas wykonywania zabiegów fryzjerskich (**fryzjer**), a także właściwego zorganizowania i prowadzenia gabinetu kosmetycznego (**technik usług fryzjerskich**).

Ponadto warto rozważyć organizację wizyt w zakładach pracy, w celu doskonalenia umiejętności rozpoznawania preparatów do wykonywania prostych zabiegów fryzjerskich oraz określania wyposażenia stanowiska i salonu fryzjerskiego (**asystent fryzjera**), rozpoznawania sprzętu stosowanego do wykonywania zabiegów fryzjerskich (**technik usług fryzjerskich**) oraz rozpoznawania i rozróżniania preparatów, aparatów i urządzeń stosowanych podczas zabiegów kosmetycznych (**technik usług kosmetycznych**).